KRANJ, 13. APRILA 1956
LETO IX. — ŠT. 30
DIN 10.—

Glas Gorenjske

Glasilo SZDL za Gorenjsko

Izdaja: Gorenjski tisk / Ureja: Uredniški odbor / Odgovorni urednik: Slavko Beznik
Telef. uredništva 475 — uprave 190 / Tekoči račun pri Komunalni banki Kranj štev. 61-KB-1-Z-135 / Izhaja v ponedeljek in petek / Naročnina: letna 600, polletna 300, mesečna 50 dinarjev.

TAKOLE SE ZABAVA MLADINA V LOKI

Referat Mirana Košmelja na plenumu OO SZDL

Problemi delavskega samoupravljanja v luči izvajanja načel naše gospodarske politike

Pretekli petek je bil v Kranju plenum Okrajnega odbora SZDL. Danes objavljamo referat, ki ga je podal na plenumu predsednik OLO Miran Košmelj.

Aktualnost vprašanj, ki so bila na dnevnem redu plenuma, sodijo v tisto področje naporov socialističnih sil pri nas, ki mu v zadnjem razdobju posvečamo največ pozornosti. Obravnava te problematike na plenumu je podaljšek razprav v najrazličnejših forumih — od najvišjih do najnižjih.

Odločitev sekretariata OO SZDL, da obravnava to problematiko na plenumu, je še sad naslednjih dveh okoliščin.

1. delavsko samoupravljanje in družbeno upravljanje sploh, je doseglo zaradi gospodarske razvitosti Gorenjske izredno širino. To je samo po sebi tudi razumljivo, saj ustvarja po statističnih podatkih gospodarstvo našega okraja skoraj eno petino narodnega dohodka, ostvarjenega v LRS, oziroma 3%, ustvarjenega v FLRJ. Izredna razvitost industrije, njen pestri sestav, predvsem pa njen pretežno predelovalni značaj, terja v tem razdobju še prav posebno skrb in pozornost. V našem okraju predstavlja industrijska proizvodnja več kot 80% celotnega ND;

Organi delavskega samoupravljanja so svoj obstoj že opravičili. Marsikje pomenijo v resnici že odločujoč činitelj v proizvodnji in v izgradnji socialističnih odnosov.

Danes lahko ugotovimo, da je razmah družbenega in delavskega upravljanja vrgel na površje mnogo novih kadrov in ljudi, ki tvorno sodelujejo v graditvi socializma. Ocena letošnjih občnih zborov SZDL, je med drugim pokazala velik napredek v tem, da so člani SZDL, ki delajo v raznih organih družbenega in delavskega upravljanja, silno obogatili razprave na teh zborih s tolmačenjem problemov, ki jih v teh organih rešujejo. Temu je v glavnem pripisati boljše razpoloženje in večjo aktivnost, ki je prišla do izraza na teh zborih.

Iz navedenih razlogov zasluži ocena dela vseh družbenih organov vso pozornost. S tem se je obširno pečal že Glavni odbor SZDL na zasedanju decembra lani. Sodimo, da je spričo industrijske razvitosti okraja posebej potrebno osvetliti delavsko samoupravljanje in to čimbolj konkretno. Problemi družbenega upravljanja in delavskega samoupravljanja na drugih področjih gospodarstva sicer niso nič manj pomembni, zaradi preobširnosti naj bi se pa obravnavali na enem prihodnjih zasedanj; neizbežna povezava bo razumljivo tudi iz teh področij pokazala nekaj stvari.

Smo v razdobju, ko smo na področju gospodarstva dosegli možnost in stopnjo, da se od izgrajevanja ključnih pozicij preusmerjamo na pot stabilizacije ter normaliziranja odnosov

Član sekretariata OO SZDL Miran Košmelj, med referatom

v gospodarstvu in na tržišču, kot pogojev za postopno izboljšanje življenskega standarda. Ukrepi, ki jih v tej smeri prinašajo letos družbeni plani, narekujejo prav zato še večjo doslednost v njih izvajanju, če hočemo prehodno dobo te preusmeritve čimbolj skrajšati. Tudi utrjevanje našega komunalnega sistema to zahteva. Pred organe delavskega samoupravljanja stopajo v zaostreni obliki nove naloge; ocena njihovih uspehov in slabosti je toliko važnejša, če jim hočemo dati pravo smer in ustrezno vsebino pri njihovi aktivnosti za izvršitev postavljenih nalog.

Bistveno vprašanje, ki ga nameravamo zlasti osvetliti, je v tem, da predstavlja na eni strani naša družbena ureditev in družbeni način upravljanja proizvodnih sredstev najnaprednejše oblike, kar jih pozna moderna zgodovina in svet sploh. Na drugi strani pa imamo temu še neustrezno razvito gospodarsko osnovo, zlasti še zaostalo produkcijsko metodo, nedorasło zahtevam množično organizirane in s tehnično znanstvenimi izkušnjami izpopolnjene proizvodnje. Teža problema je v vsklajevanju teh dveh neskladnosti; naloga, ki stoji pred nami, je zlasti v odpravljanju neskladnosti druge vrste. Tu moramo z naglejšimi koraki dosegati stopnjo moderne industrijske proizvodnje, ki jo pozna in jo je dosegel visoko razviti kapitalistični svet.

2. Druga okoliščina, ki zahteva osvetlitve vseh teh vprašanj v najvišjem političnem forumu okraja, je v tem, da smo sredi razdobja, v katerem letos redno volimo nove delavske svete in upravne odbore. Z današnjo razpravo bomo že zakasnili obravnavanje kriterijev in priprav za te volitve. V glavnem se s tem vprašanjem aktivno pečajo naše sindikalne organizacije.

Pregled strukture dosedanjih delavskih svetov in upravnih odborov, ki so bili izvoljeni leta 1954, daje nekaj razlogov za vmešavanje v to zadevo. Tako smo imeli primere, ko v posameznih podjetjih ni bila v delavskem svetu ali upravnem odboru vključena niti ena žena ali mladinec izpod 24 let. Taki primeri so na eni strani rezultat premajhne zainteresiranosti žena in mladine, predvsem tudi njihovih političnih organizacij, na drugi strani pa so še vedno pogosti pojavi zastarelih naziranj o nesposobnosti žena in nezrelosti mladine. Oba pojava sta vsekakor škodljiva.

Nimam podatkov o političnih kvalifikacijah dosedanjih članov delavskih svetov in upravnih odborov. V kolikor poznamo položaj, so bili DS in UO v glavnem sestavljeni iz najbolj predanih in zrelih ljudi. Zdajle pa poznamo nekaj primerov, ko so politične organizacije preslabo utrdile kriterije pri postavljanju kandidatur. Tako se je zgodilo, da so ponekod prišli na kandidatne liste ljudje, ki ne sodijo v te organe. Prav tako so poznani primeri, ko so ob volitvah v DS izpadli dobri in predani člani ZKJ, kar kaže, da njih dosedanje delo ni ustrezalo zahtevam pravega političnega delavca in vzornega člana delavskega kolektiva. Vsi obravnavani primeri sicer ne zavzemajo takega obsega, da bi predstavljali nek splošen politični problem; važni so le v toliko, ker kažejo na tu pa tam nezadostno skrb političnih organizacij za probleme delavskega samoupravljanja.

Naloge organov delavskega samoupravljanja

pri izvajanju družbenega plana za leto 1956

Kot je znano, je letošnja orientacija naslonjena na ukrepe k ustalitvi in stabilizaciji našega gospodarstva in postopnega izboljševanja življenskega standarda. Kako stvari izgledajo v zveznem merilu, je znano, ker je zvezni plan že sprejet. Oglejmo si, kako stoje stvari v našem okraju in kje so zdaj ključne naloge v letošnjem letu.

Z izdelavo okrajnega družbenega plana smo v fazi, ko so proizvodni in vrednostni pokazatelji vsklajeni s podjetji in LRS. Tudi viri in višina dohodkov sta prilično znani, le udeležba LRS na določenih dohodkih čaka še na sklepe Republiške ljudske skupščine.

Rezultati izdelanega osnutka v socialističnem sektorju kažejo v grobem sledeče razlike do realizacije leta 1955 v indeksih:

	Bto dohod.	Material	Družb. proiz.	Amortizac.	Nar. doh. Plače brez soc. z.	Nar. doh. Akumulacija	I. q.	I. del. sile
Skupaj ind.	109,9	113,3	106,7	108,5	113,9	105,8	104,7	105,7
Ostale panoge	95,8	92,6	100,7	114,4	104,3	103,3	—	104,7
Gosp. okraja	108,3	110,4	106,1	109,1	111,2	105,2	—	105,4

Doba izdelave plana nam je dala mnogo dragocenih podatkov o tem, kako so v tem ali onem podjetju zastavljeni ukrepi za realizacijo smernic gospodarske politike. Tudi z gornjimi pokazatelji je možno karakterizirati določene pojave.

1. Z razmeroma majhnim številom izjem je bila tudi letos **razprava okrog planov omejena** pretežno le na upravne odbore in delavske svete, namesto na celotne kolektive.

Izdelava plana je pokazala, da je bilo o smernicah gospodarske politike sicer mnogo razprav, toda le načelnih, za njihovo konkretizacijo pa so se podjetja malo pripravila. Vrsta intervencij, konferenc in razgovorov je šele omogočila, da smo nekako spravili v sklad zahteve in možnosti.

Opravka imamo še vedno s pojavi docela zgrešenih pogledov na družbeno planiranje. Namesto spoznanja, da je pot do višjega življenj. standarda v kvalitetni in množični proizvodnji ter visoki delovni storilnosti, stopamo raje na pot skrivanja in dejanskega neizkoriščanja rezerv. Nadaljnja razprava nam bo pokazala, da je skrajni čas prekiniti s tako miselnostjo, z vsako sentimentalnostjo, demagogijo itd. Mi priznavamo določene ekonomske kategorije, kot so n. pr. blago, denar, delovanje zakona vrednosti in podobno; nobenih razlogov nimamo, da bi jih po drugi strani ne upoštevali, kadar zahtevamo višje plače, višji standard, več investicij itd., brez ustreznega pokritja v blagovnih skladih, brez uravnove-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Bolj elastično poslovanje so zahtevali

predstavniki industrije na posvetovanju v Kamniku

Predpisi naj bodo v pomoč gospodarstvu

Na zadnjem posvetovanju zastopnikov kamniških industrijskih obratov so ob razpravi o aktualnih problemih v gospodarstvu ugotovili, da ima večina podjetij blokirane bančne račune, ker niso mogla v redu odvajati družbenih obveznosti. Te so bile določene podjetjem na osnovi realizacije proizvodnje v zadnjem četrtletju l. 1955, tedaj na osnovi najboljših možnosti. Proizvodnja v 1. četrtletju 1956 pa se je od prejšnjega četrtletja bistveno razlikovala, kar je deloma normalno vsako leto, da prvi kvartal nikoli ni enak zadnjemu iz prejšnjega leta.

Neizbežne redukcije električne energije, od delnih do popolnih, so ukinile proizvodnjo v celi vrsti obratov, zato niso bile realizirane dobave surovin, ne premoga, pa tudi prodaja je bila temu primerna. Družbene obveznosti izhajajo iz realizirane proizvodnje in če te ni bilo, jih ni mogoče zahtevati. Toda Narodna banka se drži togo predpisov in ne vpraša za posledice. Če družbene obveznosti niso bile odvedene, je podjetju blokiran račun, tedaj ni mogoče plačati surovin, ne delovne sile, ne transporta in tako stoje mnoga podjetja pred nevarnostjo ukinitve proizvodnje. Vse dolžnike je treba tožiti, vse tožbe terjajo čas, dela in denarja in zopet se zapira krog normalnega poslovanja brez uspeha. Tehnokratska bančna šablona je postala birokratski predpis, zaradi katerega ni nihče klican na odgovornost spričo neugodnih posledic, ki jih čuti naše gospodarstvo in delovni človek!

Ni vprašanja, zakaj stagnacija v prodaji proizvodov, zakaj se kopiči blago: ker so blokirani računi kupcev. In kaj pravijo ljudje, ki niso dobili plač za prejšnji mesec? In še ena podobna: včasih, posebno — januarja odn. v začetku leta, ko je v delu polno obračunov in se nabere veliko dela, se prav lahko zgodi, da je obrazec »D« izdelan z dvodnevno zamudo. Posledica: kolektiv dobi samo 80% plače. Pa ne samo to: ta posledica se spreminja v politični problem. Tudi to ni vse: še en problem so sezonski krediti. Podjetjem so odobrene kvote obratnih kreditov. Ti so omejeni. Nekatera podjetja jih izkoristijo, druga ne. In če podjetje ne more dobiti kratkoročnega kredita, ko ga potrebuje, se nihče ne vpraša, kdo bo odgovoren, če bo moralo podjetje sredi leta ustaviti obratovanje, ker v sezoni ni moglo nabaviti surovin.

Predpisi morajo biti pomoč našemu gospodarskemu apara-

(Nadaljevanje na 4. strani)

V Železarni Jesenice so volili delavski svet

Jesenice, 12. aprila. Danes so bile v Železarni Jesenice volitve delavskega sveta. Na 27 voliščih so volili člani centralnega in grupnih delavskih svetov. Vseh volilnih upravičencev je 6.661. Z volitvami so pričeli že ob 4. uri zjutraj in je volilo do 7. ure več kot polovica volilnih upravičencev ali 54%. V osrednji delavski svet je kandidiralo 79 članov kolektiva, od katerih je 56 ali 70,9% komunistov in 2 mladinca, ni pa nobene žene. V grupne delavske svete pa kandidira 218 članov kolektiva, od katerih je polovica ali 50% komunistov, 22 mladincev ali 10% ter 8 ali 3,7% žena. Volitve potekajo vzorno na vseh voliščih.

U.

Naš razgovor

„Na planinah je zdravje", je dejal Joža Čop

Tako pravi Joža Čop, planinec in alpinist z Jesenic. Čeprav mu je že 63 let, so gore še vedno njegov »konjiček« in se, kot kaže, še precej časa nima namena posloviti od njih.

»Se mlad fant sem bil, ko smo s Klemencem Jugom, ing. Tominškom in Matevžem Frelihom ves prosti čas najraje

Joža Čop pred 20. leti s svojim prijateljem pianistom Lipovškom

prebili v gorah, v stenah. Kaj me je tako pritegnilo v gore, je težko reči. Res je, da človek lahko uživa v naravi, občuduje prirodne lepote in še marsikaj je, kar tudi privlači na visoke grebene. Vendar je alpinizem strast, morda najhujša, kar jih je, posebne vrste,« je dejal Joža.

»Od njih se ne morem posloviti. No, saj sem pred dnevi spet prišel s Kredarice. Osem dni smo bili gor, »Avala« film iz Beograda je prišel snemat. V načrtu smo imeli, da bomo snemali dva meseca vse mogoče o planinstvu in alpinizmu, bil pa je hud veter (150 km na uro) in sploh nismo mogli iz koče, zato smo se morali pred časom vrniti.«

Joža Čop ima naše planine »v mezincu«, saj je samo severno Triglavsko steno preplezal že več kot 250 krat. Precej visokih in težkih vrhov pa je premagal tudi v tujini: v Italiji, Nemčiji, Švici in Franciji. Trikrat je bil že na Mont Blancu, kar je tudi njegov najvišji vrh, ki ga je dosegel v življenju. Vedno pa si je želel, da bi se povzpel še više, toda nekdaj mu tega ni bilo mogoče, danes pa...

Današnji mlajši planinci dobro poznajo Čopovega Joža, saj je on tisti, ki je pri večini teh vzbudil veselje do gora. Neštetokrat jim je bil vodnik in tudi najboljši učitelj. V največje veselje pa mu je danes njegov 4-letni sinček (ima tudi 6 letno hčer), ki ga je že navdušil za planinstvo. Mali Joža je že sam zlezel na mali Triglav!

»Kaj pa menite o današnjih mladih planincih in alpinistih?«

»Kar naj hodijo v gore. Tam je zdravje doma,« je začel. »Sicer pa je danes ta šport precej lažji kot nekdaj in tudi nevarnosti, da bi prišlo do nesreč, je manj. Oprema se je že neverjetno izpopolnila, razen tega se lahko učijo plezanja na raznih tečajih in iz knjig. Precej mladih je zelo dobrih hribolazcev, vendar nekaterim manjka še obvladanje tehnike in orientacije, ki sta najvažnejša pogoja za dobrega planinca.«

FaBe

Ne smemo skrivati neizkoriščenih rezerv -

potrebna je borba za kakovostno in množično proizvodnjo

(Nadaljevanje s 1. strani)

šenja kupnih in blagovnih skladov. Organi delavskega samoupravljanja nosijo v tem tudi svojo družbeno odgovornost. Za Gorenjsko to še tembolj velja, ker je po svoji proizvodni zmogljivosti znatno udeležena v slovenskem in tudi jugoslovanskem merilu.

Tu smo zato vse te kriterije dolžni najbolj, in če hočete, najprej izostriti. Često pa se moramo spoprijemati z raznimi demagoškimi in nacionalističnimi naziranji, češ najprej naj na jugu uredijo, tam naj nas dohitijo, povsod morajo veljati isti kriteriji itd. Celo med našimi političnimi delavci se najde tu pa tam kdo, ki na ta način skuša vzdrževati svoje slabosti in neustvarjalnost. Podpiranje tovrstnih stremljenj pomeni za nas stagnacijo in ne napredek. Naše politične organizacije bodo morale ostanke teh pojmovanj dotolči do kraja.

2. NAPREDEK V NAŠI PROIZVODNJI

se kaže v povečanem indeksu količinske proizvodnje in v indeksu predvidenega celotnega dohodka. Razlika med obema indeksoma je v glavnem posledica spremenjenega, to je boljšega asortimana proizvodov. Povečanje proizvodnje prihaja do izraza v kovinski industriji (»Veriga« Lesce, »Niko« Železniki, Tovarna kos in srpov Tržič), v elektroindustriji (»Iskra«), v industriji gume (pnevmatika in transportni trakovi) in delno tudi v nekaterih drugih panogah. V vseh navedenih in razen teh še zlasti v črni metalurgiji, lesni in tekstilni industriji prihaja tu več, drugje manj do izraza preusmeritev v asortimanih proizvodnje in sicer delno že pod vplivom zahtev tržišča in ukrepov nove gospodarske politike.

Iz pokazateljev, ki sem jih navedel, sledi, da v ostalih panogah socialisitčnega sektorja izven industrije, predvidevamo nižji brutto dohodek, kot je bil ostvarjen v preteklem letu. To je predvsem posledica zmanjšanja gradbenih storitev, predvsem pri podjetju »Projekt« Kranj, ki planira samo dve tretjini lanskoletnih kapacitet; nadalje izkazujemo letos znižanje brutto dohodka v gostinstvu zaradi izpada kurznih razlik, ki v letu 1956 odpadejo zaradi novega načina premiranja deviznega prometa v gostinstvu. — Gozdarstvo letos ne povečuje proizvodnje, ker je posek planiran izpod letnega prirastka. — V socialističnem sektorju kmetijstva se proizvodnja izdatno zvišuje, kar je posledica tudi izvršene arondacije na posestvih, za dosego planiranih donosov pa bo potrebno povečati mehanizacijo in dokončati gradnjo gospodarskih objektov.

Napredek v povečani proizvodnji, kot ga izkazuje osnutek plana, ne more biti razlog, da ne bi kritično ocenili tistih slabosti, ki povzročajo počasnejši razvoj, kot bi ga lahko dosegli.

DELOVNA STORILNOST

O tem problemu je bilo od jeseni sem že dosti govora. Kaže, da smo stvari z razpravami sicer premaknili z mrtve točke, a konkretne akcije niso še prišle do izraza. Tudi ni mogoče misliti, da je to vprašanje možno rešiti z družbenim planom. Gre za proces, ki v bistvu ne more biti nikdar zaključen. Moderna tehnika in izpopolnjevanje organizacije mu nenehno odpirata nove poti. Za nas je v tej fazi bistveno predvsem sledeče: **doseči pri slehernem delovnem človeku spoznanje, da je samo v visoki delovni storilnosti in kvalitetni množični proizvodnji možno pričakovati dvig splošne blaginje in zmago našega družbenega sistema. Samo z intenzivnim odnosom do dela je možno doseči določene materialne posledice, nikakor pa ne v povečanju plač, dviganju ali administrativnem urejevanju cen itd. Tu gre za zavestno akcijo, za izpopolnitev proizvodnega procesa in za neusmiljeno obračunavanje z vsem, kar nima zveze z najracionalnejšim in zaostrenim odnosom do družbene lastnine.**

Pestra problematika in specifičnost vsakega podjetja ne omogočata nekega splošno veljavnega recepta; še manj je seveda pričakovati rešitve zunaj podjetij. Nam manjka dobro izdelanih strokovnih in znanstvenih analiz v vsakem podjetju posebej, manjka primerjav o storilnosti dela in stroških proizvodnje v bolj razvitih podjetjih doma in v svetu; za napredek pridejo v poštev le boljši in ne slabši.

Imamo k sreči tudi v našem okraju primere podjetij, ki so v praksi dokazala, kaj vse se da storiti z boljšo organizacijo dela in podrobno preštudiranim proizvodnim procesom. Primer »Iskre« v Kranju, ki od leta 1951 stalno dviga delovno storilnost. Zdaj se lotevajo študija vsakega delovnega mesta posebej. V »Planiki« Kranj se z vso vnemo lotevajo sličnih stvari, podobnih primerov je še nekaj. Kaže, da so predavanja v DIT-u sprožila tudi drugje več zanimanja za ta vprašanja.

Razumljivo je, da je treba pred konkretnim obravnavanjem slabosti povdariti še to, da v dviganju produktivne sile našega gospodarstva igrajo vlogo tako objektivni kot subjektivni momenti. **So pa pri nas v marsikaterem podjetju ljudje, zlasti iz vrst tehničnega kadra, ki često vidijo samo objektivne težave. Pravijo: dajte nam stroje, zagotovite potrebne surovine, pogonska sredstva itd., pa bomo povečali delovno storilnost. V tem je često seveda mnogo resnice in več kot primitivni bi bili, če tudi teh momentov ne bi upoštevali. Toda to ni vse. Imamo primere, ko draga strojna oprema ni polno izkoriščena in stroji nepravilno razmeščeni. Tu igrajo vlogo ljudje, organizacija in račun. — Lotiti se bomo morali izdelave in solidnih priprav za najracionalnejšo uporabo investicijskih sredstev v gospodarstvu, tako v okraju kot v občinah. Letošnje leto mora prinesti za LO in podjetja aktivno delo pri razdelitvi in uporabi sredstev za take rekonstrukcije, ki bodo z razmeroma majhnimi sredstvi omogočila hitro odstranitev ozkih grl v proizvodnji in najhitreje obračala vložena sredstva.**

Naletimo tudi na primere, ko se povečanje delovne storilnosti prikazuje brez vzporejanja z vloženimi sredstvi. Tako prikazovanje je zavajanje, je destimulacija delovnega kolektiva, hkrati pa slabo spričevalo pred družbo, ki je zagotovila investicijska sredstva. — Dalje se ponekje slišijo glasovi: **pri nas je vse v redu, normirana imamo vsa delovna mesta, storilnost se ne da več dvigniti. Lepa reč; to pomeni z drugimi besedami: na kraju smo in trenutni življenski standard priznamo kot najvišji. Kje pa je potem blaginja, ki jo obeta socializem delovnemu človeku? Kdo se more pomiriti s takimi demagoškimi izjavami? Posebno iz nekaterih tekstilnih tovarn se pri nas to kaj pogosto sliši.**

Razmerje med indeksom količinske proizvodnje v panogah industrije (104,7) in indeksom predvidene zaposlene delovne sile (105,7) kaže — kolikor je seveda to mogoče smatrati kot približen pokazatelj razvoja delovne storilnosti — da kaki prav posebni rezultati letos niso predvideni. Podatki v posameznih panogah sicer kažejo določene napore in tudi uspehe. Vsekakor pa so ta vprašanja najbolj problematična v črni metalurgiji, tekstilni industriji, industriji celuloze in papirja ter v grafični industriji. Prvi dve navedeni panogi pa sta v našem okraju ključni in od njih zavisi vsakršno okrajno povprečje.

FRANC KIMOVEC-ŽIGA

a) ZAPOSLEVANJE DELOVNE SILE

je v pretežni večini naših podjetij še bolj ali manj sad subjektivnega kriterija, ali pa izgovarjanje na tarifni pravilnik. To trditev je možno opirati na dejstvo, da v podjetjih še ni analiziran za določeno proizvodnjo potreben delovni čas, ki je rezultat študija norm, storilnosti dela in seveda tudi organizacije proizvodnega procesa. Temu problemu so se doslej podjetja vse premalo posvečala. Od tod izhaja dejstvo, ki ga skoraj vsak priznava, da so n. pr. vzdrževalni obrati najdražji, da je delovna storilnost tu najnižja; stroški teh obratov se v glavnem pojavljajo kot režijske postavke. Tu se tudi najlaže prikrivajo nekontrolirane usluge in šušmarstvo, oziroma se lastna cena bremeni z neproduktivnimi izdatki. Če bi podjetja prav te stvari temeljiteje obravnavala, bi se tudi kmalu odprla vrata konkretnemu ustanavljanju posebnih podjetij uslužnostnega značaja, zlasti obrtnih delavnic, o katerih je že toliko sugestij in priporočil naših najvišjih voditeljev, pa za te stvari ni ne prostora, ne denarja.

Dalje: Ker ni ekonomskega študija v tej smeri, imajo pojavi avtarkije v proizvodnji podjetij, marsikje zelo ugodna tla. Zato tudi primerov kooperacije v našem okraju razen »Iskre« skoraj ne poznamo, čeprav so neštete možnosti, n. pr. v tekstilni industriji, industriji usnja in obutve, kovinski itd. Moderna in razvita industrijska množična proizvodnja v svetu take avtarkije ne prenese več. Tu so mnoge skrite rezerve za zniževanje polne lastne cene, o čemer bo potrebno več govora v organih delavskega samoupravljanja in pri vodečih kadrih v podjetjih. Ne čakati, da bo odpravo teh slabosti terjalo šele tržišče, gotovo jih bo iz dneva v dan tudi ono zaostrevalo, če pa jih že poznamo, lotimo se jih, dokler je čas, resneje.

Proti socialni demagogiji

Ker ni v podjetjih analiziranih zahtev delovnega procesa, je seveda nameščanje in odpuščanje delovne sile podvrženo često osebnim in socialnim stališčem. Podjetje ni nobena socialna ustanova, kjer bi na kakršenkoli način prikrivali socialne dajatve, ki jih družba daje. Tu je treba čiste gospodarske računice, ker so proizvodi podjetja blago, ki se prodaja, prodaja pa se naj čim ceneje. To pa ne pomeni, da ni n. pr. v podjetju nobene možnosti zaposliti in pomagati rehabilitirati invalide in podobno. Te in vse ostale možnosti lahko pokaže samo analiza zahtev delovnega procesa. To so edina objektivna merila za pravilno kadrovsko in tarifno politiko. Samoupravni organi bi s takimi analizami kaj kmalu lahko odkrili zadnjega lenuha in nezadostno zaposlenega člana kolektiva, ki vedri v podjetju. Oblikam socialne demagogije, ki poskuša nastopati z raznimi neekonomskimi utemeljitvami za sprejem in proti odpustu in obratno, bi kaj kmalu stopili na prste. Končal bi se neargumentirani pritisk na povečevanje delovnih mest, pojavi oportunizma pri odpuščanju nediscipliniranih bi prenehali.

Med gospodarskimi strokovnjaki se govori, da je povprečno v podjetjih 3—5% preveč delovne sile glede na obseg proizvodnje. Za Železarno Jesenice se sliši iz podjetja samega različne številke o prevelikem številu zaposlenih: 300, 400, celo 700. Kje so zdaj gibalne sile v podjetjih, ki naj se s temi problemi spoprimejo. Delavski sveti in druge organizacije morajo stvar korajžno prijeti v roke. Česa se bojimo: napredka ali stagnacije?

Ker se ta vprašanja vse premalo zaostrujejo in kontrolirajo, imamo mnogokje opravka tudi z zelo slabim odnosom zaposlenih do podjetij in obratno: po analizi, ki jo je napravila finančna inšpekcija okraja, je bilo v prvem polletju leta 1955 izgubljeno pri podjetjih z več kot 50 zaposlenih, povprečno 4,67% celokupnega delovnega časa. Ta odstotek se giblje v posameznih podjetjih od 1,6 do 8,01%. Odkrivajo se primeri obremenjevanja po več zdravnikov hkrati, s tem različne diagnoze za isto bolezen, pri nekaterih pacientih so odkrite doma cele apoteke zdravil. Nihče ne misli, da tako obremenjevanje družbenih skladov samo zavira napore tistih, ki se resnično trudijo za napredek v proizvodnji, za njeno pocenitev in nove socialistične odnose. Tudi zdravniki bi morali problem postaviti na dnevni red.

b) KVALIFIKACIJSKI SESTAV

v posameznih gospodarskih panogah in v celotnem gospodarstvu okraja kaže že sam po sebi sorazmerno nizko stopnjo razvitosti naše industrije:

Panoga	VK+ K	PK+ NK
111 Proizv. in razdelitev elek. energije	78,9	21,1
114 Črna metalurgija	64,1	35,9
117 Kovinska industrija	54,7	45,3
119 Elektro industrija	47,9	52,1
120 Kemična industrija	75	25
121 Industrija gradb. materiala	52,1	47,9
311 Gozdarstvo	44,2	55,8
412 Gradbeništvo	57,4	42,6
515 Promet	37,7	62,4
Skupaj ostale panoge	49,3	50,7
123 Industrija celuloze in papirja	59,9	40,1
124 Tekstilna industrija	61,3	38,7
125 Industrija usnja in obutve	65,2	34,8
126 Industrija gume	74,1	25,9
127 Živilska industrija	60,6	39,4
128 Grafična industrija	51,6	48,4
Skupaj industrije	60,3	39,7
Skupaj gosp. okraja	59,2	40,3

Gornji podatki se nanašajo na dejansko stanje dne 31. januarja 1956.

Način razvrstitve zaposlenih v industriji v štiri grupe, (t. j. visoko kvalificirani, kvalificirani, polkvalificirani in nekvalificirani), najbrže ne ustreza sodobni industrijski proizvodnji v njeni najvišji fazi. Opisani kvalifikacijski sestav in temu ustrezno plačevanje prepričljivo govori o tem, da tičimo še precej daleč od razvite industrijske proizvodnje. Karakteristika množične industrije je med drugim v tem, da zaposluje pretežno priučeno delovno silo. V tem se odraža pocenjevanje stroškov.

Razvrstitev v našem okraju kaže, da imamo samo 3 panoge, kjer so visoko kvalificirani in kvalificirani udeleženi z manj kot 50%: elektroindustrija, gozdarstvo in promet. Na oko bi človek sodil, da zahteva zaradi narave dela elektroindustrija več kvalificirane delovne sile, kot n. pr. industrija gradbenega materiala, tekstilna industrija, industrija usnja, tudi metalurgija in podobno. Toda podatki kažejo, da je v praksi drugače. V elektroindustriji je ugodnejši rezultat brez dvoma posledica naprednejše organizacije dela; tu gre za »Iskro«.

Za napredek - ne za stagnacijo

Namesto analitične ocene delovnih mest v pogojih razvite organizacije dela so pri razvrščanju kvalifikacij v pretežni večini podjetij odločali subjektivni momenti. Podjetja so se borila za dosego čim višje kvalifikacije, češ, da je v tem rešitev napredka v proizvodnji, dejanski razlog pa je bil v povečanju mezd. Zlasti močne tendence smo imeli v tem oziru v podjetjih, ki so po vojni na novo zrastla. Če hočejo samoupravni organi našo proizvodnjo pomakniti naprej, morajo priti predvsem do spoznanja, da delavsko samoupravljanje ne more iti navzkriž z interesi socialistične ekonomike. Seveda so te stvari v praksi včasih težke, ker že v samoupravnih organih nalete tu in tam na osebno prizadetost.

V praksi tak položaj pomeni, da mi sicer govorimo o industrijski proizvodnji, da pa ta po svojem bistvu še vedno tiči v obrtniškem načinu proizvodnje. Obrtniška proizvodnja zahteva pretežno visoko kvalificirane kadre, sodobni industrijski procesi pa tako organizacijo in delitev dela, ki zaposluje večji del nekvalificirane in priučene delovne sile. Kaj pa se je zgodilo pri nas? Po vojni je cela vrsta sposobnih obrtnikov zapustila obrt in se vključila v industrijska podjetja. Tam trošijo svojo visoko strokovnost na delovnih mestih, ki zahtevajo nižjo kvalifikacijo, v prostem času pa šušmarijo doma. Socialistična obrt pa skoraj ne napreduje. Z nekoliko kritičnejšim odnosom podjetij do teh vprašanj in v tesni povezavi z našimi občinskimi forumi, bi gotovo dokaj hitro našli več možnosti in ukrepov za upostavitev obrtnih delavnic, ki bi lahko razen boljšega pokrivanja družbenih potreb predstavljala izredno pomembno dopolnilo naše industrije, hkrati pa jo razbremenila vseh tistih dejavnosti in stroškov, ki ne spadajo k njej.

Res je, pri nas plače v strukturi cene še premalo pomenijo. V pogojih normalnega gospodarstva in tržišča se bo začel ta odnos pod silo tržnih zahtev sam po sebi popravljati. Toda to ne more biti za socialistične sile razlog, da bi čakali izključno na ekonomsko nujo, če smo problem že sedaj spoznali. S takojšnjim, intenzivnim reševanjem bomo samo pospešili stabilizacijo našega gospodarstva.

V nasprotju s položajem v industriji nastopa v kmetijstvu obraten, toda še težji položaj. Ne razpolagam sicer s številkami, a stvari so znane iz prakse. V našem kmetijstvu se še vedno vzdržuje mišljenje, da za to proizvodnjo zadostuje znanje na nivoju naših očetov in prednikov. Mi smo uspeli doseči le v naših socialističnih kmetijskih posestvih nekoliko večje strokovne kvalifikacije edino pri vodstvenem kadru. V kmetijskih zadrugah je položaj zelo kritičen, prav zaradi pomanjkanja kmetijskih strokovnjakov.

Ko govorimo o kvalifikacijskem sestavu delovne sile, je potrebno reči še nekaj o industrijskih šolah. Obravnavani problemi se pravzaprav začno že tukaj. S tem šolstvom nismo mnogo napredovali. Vsebina učnih programov je še vedno tipično obrtniška; prevladuje tendenca za izšolanje velikega števila kvalificiranih moči. Vajenec se uči tako, kot za obrtno proizvodnjo, kjer mora kot pomočnik ali kasneje kot mojster resnično obvladati proizvodni postopek od surovine do izdelka. Sodobna industrijska proizvodnja tega ne zahteva. V šolah se premalo obravnavajo zahteve industrijskih procesov množične proizvodnje. Ko se bodo naša podjetja resneje lotila študija organizacije dela in analize posameznih delovnih mest, bodo zahteve po izobrazbi mladih moči jasneje stopile pred šolska vodstva. Najprej je treba vedeti, kaj objektivno potrebujemo, potem pa bodo učni programi lažje vsklajeni s temi zahtevami. — Podoben položaj je tudi v naših kmetijskih šolah: pri nas imamo tako šolo sicer samo v Poljčah, a je izredno važno, kako jo bomo prilagodili zahtevam sodobne kmetijske proizvodnje. — Posebna pomanjkljivost, na kateri trpe vse obravnavane šole, se kaže še v tem, da njih učni programi ne vsebujejo izobraževanja mladih ljudi v smeri usposabljanja za delo v samoupravnih organih. Zato imajo o tem le malo ali pa nič pojma, ko se kot izšolani kadri vključijo v proizvodnjo in družbeno življenje. Preziranje vzgoje v tem smislu in vrhu tega še pomanjkljiva ideološka izobrazba pomenita kaj slabo uslugo pri utrjevanju socialističnih družbenih odnosov. Vzroki za tako stanje v navedenih šolah obstoja med drugim še v samem upravljanju teh šol. Problem smo doslej vse preveč zanemarjali.

Prav bi bilo opozoriti še na marsikje nevsklajena razmerja med delavci in uslužbenci. Nimam primerjalnih podatkov za panoge gospodarstva v okraju, opozorilo na neenakomeren razpored pa dajejo študije in analize republiške komisije za plače. Tega problema se bodo morali samoupravni organi res-

(Nadaljevanje na 3. strani)

TE DNI PO SVETU

ŽE NEKAJ DNI se mudi v Sofiji naša parlamentarna delegacija, ki je gost Narodnega Sobranja Bolgarije. Po obisku številnih krajev v notranjosti države, bodo člani delegacije prisostvovali začetku zasedanja Narodnega Sobranja, ki bo 16. aprila.

ŽE DLJE ČASA je v središču pozornosti angleške in celotne svetovne javnosti skorajšnji obisk predsednika vlade SZ Bulganina in prvega sekretarja CK KPSZ Hruščeva v Veliki Britaniji. Dan njihovega prihoda v Veliko Britanijo je že znan. To bo 18. april.

Program bivanja sovjetskih visokih gostov je do podrobnosti izdelan. Precej poudarka so dali razgovorom obeh sovjetskih predstavnikov z angleškim ministrskim predsednikom, saj se bosta v 10 dneh svojega bivanja v Veliki Britaniji sestala na uradnih razgovorih kar šestkrat.

FRANCOSKO - ZAHODNONEMŠKI razgovori o Posarju, so že konec preteklega tedna zašli v krizo. Že takrat je bila sprožena misel, naj bi se predsednik francoske vlade Guy Mollet ter Zahodno - nemški kancler Adenauer sestala in v medsebojnih razgovorih razčistila pereče probleme francosko- nemških odnosov. Do tega sestanka pa bo prišlo, kot kaže, šele konec prihodnjega meseca v Luxemburgu, dasiravno so bili razgovori v načrtu že prihodnji teden, vendar se kancler Adenauer prihodnji teden razgovorov ne bo mogel udeležiti.

HKRATI Z OBISKOM belgijskega zunanjega ministra **Paul Henry Spaaka**, ki je prišel v Jugoslavijo kot gost državnega sekretarja za inozemske zadeve **Koče Popoviča**, je prispela v Beograd tudi delegacija belgijske Socialistične stranke, ki bo izmenjala misli z voditelji Socialistične zveze Jugoslavije, o sodobnih mednarodnih vprašanjih ter jugoslovansko - belgijskih stikih. Tak sestanek je že bil predvčerajšnjim, kateremu so z jugoslovanske strani prisostvovali generalni tajnik SZDLJ **Edvard Kardelj** ter člani predsedstva Zveznega odbora Svetozar Vukmanović, Vladimir Bakarič, Miha Marinko, Petar Stambolić, Veljko Vlahović ter tajnica komisije za mednarodne stike SZDLJ Marija Vilfanova.

Za enotne kriterije v premiranju

(Nadaljevanje z 2. strani)
neje lotiti. Poznamo iz prakse primere, da se marsikje ob skrčevanju števila delavcev ne krči ustrezno tudi del neproizvodnih ljudi, kar storitve podjetja oziroma njihove izdelke nesorazmerno draži.

Problemi nagrajevanja

Vprašanje plač. politike spada prav tako v področje delovne storilnosti. Osnove sedanjega plačnega sistema so se izkazale v bistvu kot dobre. Seveda je ta sistem še nedograjen in zahteva še določene izpopolnitve. Predvsem najbolj pogrešamo materialne stimulacije posameznika v kolektivu za prihranek in štednjo z materialom.

Zadržati se mislim na kratko predvsem pri dveh vprašanjih: norme in premiranje. — Glede normiranja lahko govorimo o primerih podjetij, kjer beležimo že velik napredek; ponekje imajo normirana vsa možna delovna mesta, norme pa tehnične in statistične. So primeri realno postavljenih norm; tu so delavci že dobili zaupanje v nje. Seveda je pa sedaj še več podjetij v obratnem položaju.

V merilu okraja izgleda po posameznih panogah gospodarstva odstotek normiranega dela takole:

Panoga	Procent normiranega dela napram zaposlenim delavcem	od skupno zaposlenih
111 Proizvod. in razd. elek. energ.	—	—
114 Črna metalurgija	62,8	57,5
117 Kovinska industrija	66	60,7
119 Elektro industrija	62,1	51,1
120 Kemična industrija	40,5	26,8
121 Industrija gradbenega materiala	35	31,6
122 Lesna industrija	59,2	52,9
123 Industrija celuloze in papirja	41,6	36,8
124 Tekstilna industrija	60,2	58,1
125 Industrija usnja in obutve	74,1	68,4
126 Industrija gume	75,1	68,3
127 Živilska industrija	69,3	55,9
128 Grafična industrija	76,4	67,7
Skupaj industrija	62,6	56,5
311 Gozdarstvo	58,4	46,8
412 Gradbeništvo	44,9	38,7
515 Promet	8,9	7,4
Skupaj ostale panoge	41,1	34,4
Gospodarstvo okraja	60,6	54,4

Problem normiranja seveda tiči spet v izdelani organizaciji proizvodnega procesa, v dobri evidenci, kontroli itd. Zmotno je mišljenje, da je problem zvišanja delovne storilnosti možno rešiti samo z napenjanjem norm. Včasih slišimo tudi take glasove. Imejmo pred očmi dejstvo, da za strojem stoji živ človek in ne stroj. Človek pa ima vsak tudi svoje fizične meje. Dalje pomeni napredek in dvig proizvajalnih sil lajšanje dela človeku: manj fizične energije, večja proizvodnja. Seveda igrajo tu pomembno vlogo proizvajalna sredstva, v mnogočem pa zavisi visoka delovna storilnost od organizacije dela v podjetju. Razumljivo, to sedaj ne sme povzročiti bitke v obratnem smislu, češ za nas so norme previsoke. Kolikor je znano, preveč napete niso še nikjer, imamo pa že primere ustaljenih norm, še več je primerov prenizkih norm, predvsem še nenormiranih delovnih mest, ki bi jih lahko normirali. Često slišimo iz podjetij: pri nas je vse v redu, vse stoji na pravi osnovi, toda ekonomskih pokazateljev in primerjav ne dajo od sebe. Dobro bi bilo, če bi boljša podjetja posredovala svoje izkušnje slabšim. Organi del. samoupravljanja imajo na tem področju, povezano z ostalimi problemi, še mnogo posla.

PRAVILNIKI O PREMIJAH

Še slabši položaj je s premijami. Premijske pravilnike imajo vsa podjetja, toda kriteriji so dokaj različni. Predpisi točno govorijo o namenu premiranja. V teku je revizija premijskih pravilnikov, ki pa marsikje povzroča že precej preglavic. Spet težave subjektivnega značaja, namesto objektivnih analiz. Kako bomo temu ali onemu odvzeli premijo, ki jo je doslej dobival v bistvu kot dopolnilno plačo, ali pa na nepravem delovnem mestu? Težave pri odločitvi. Če pa bo DS zaostril namen premiranja, bodo težave hitro odpadle in premije bodo resnično pomenile ogromen prispevek v napredku podjetja.

Sem sodi še problem plačevanja nadurnega dela v podjetjih. Tega je razmeroma veliko, nimamo pa analiz, v koliko je to ekonomsko upravičeno, dalje kako se to odraža na podaljševanje delovnega dneva vobče, oziroma koliko je odvisno od neustrezne kvalifikacije.

Na splošno lahko v odnosu do kupne moči vobče ugotovimo tole: vsak dan živimo pod pritiskom za povečanje plač, kot da bi bila v tem rešitev življenskega standarda. Delajo se često vse mogoče primerjave med posameznimi panogami gospodarstva, med sloji ljudi, med nami in jugom, primerjave s povečanjem cen in podobno skratka z vsem, samo z blagovnimi fondi ne. Tudi v tem smislu se premalo zaostruje vprašanje dela za plačilo, večje odgovornosti za večjo plačo itd., nasprotno imamo še pojave, ki teže po uravnilovki. Na žalost so v posameznih primerih poborniki za takšne stvari tudi posamezni javni delavci in politični funkcionarji v podjetjih. Za tem pa se nemalokrat skriva bitka za obvarovanje položaja in delovnega mesta — seveda vse pod parolo socializma, ne glede na to, ali je njihov položaj in mesto skladno z zahtevami proizvodnje.

Upravljanje z lastnimi in družbenimi sredstvi ter odnos do znižanja stroškov

a) V strukturi celotnega dohodka okraja (za socialistični sektor) so po predvidenem družbenem planu okraja Kranj udeleženi **materialni stroški** z 51%. Visok odstotek teh stroškov je normalen pojav pri predelovalni industriji. V teh stroških so zajeti vsi izdatki, ki jih določa uredba o delitvi dohodka: vrednost porabljenega materiala, izdatki za usluge drugih oseb, obresti za kredite za obratna sredstva, zavarovalne premije, dnevnice za službena potovanja i. p., izdatki za varnostno obleko in obutev, izdatki za službeno obleko, prevozni stroški delavcev nad 600 din mesečno, 90% reklamnih stroškov, stroški za udeležbo na sejmih in podobno.

Razumljivo, da ob tako visoki udeležbi v celotnem dohodku predstavlja vsak premik v materialnih stroških navzgor ali navzdol bistvene spremembe tudi v strukturi cene. Zato je borba za omejevanje materialnih stroškov odločujočega pomena za uspeh podjetja. Naše razprave o delu samoupravnih organov ne morejo iti mimo tega problema.

Porast materialnih stroškov gledo na izkazani indeks v letošnjem planu je marsikje sumljiv. Organom planiranja je težko raziskati upravičenost ali neupravičenost povišanja, posebej še zato, ker podjetja v pretežni večini primerov nimajo izdelanih normativov porabe materiala. Objektivni razlogi za to opravičujejo zaenkrat edino podjetja, ki uvajajo povsem novo proizvodnjo.

Res je, da obstoje, zlasti v nabavi materiala v določenih strokah tudi objektivne težave, ki izvirajo v glavnem vse iz še neurejenega tržišča. Mnogokje je računati z odvisnostjo od uvoza surovin, od cen surovin in pomožnih materialov. Težave se javljajo tudi zaradi neustrezne kvalitete nakupljenega blaga. Res pa je tudi, da se za materialnimi stroški skrivajo milijonske rezerve. Žal kot že povedano, predvsem naš plačni sistem ne deluje še dovolj vzpodbudno glede štednje z materialom. Toda to prav tako tudi v tem primeru ni razlog za ravnodušno ravnanje. Obstoji dovolj signalov in dokazov, ki zahtevajo spremenjen odnos do teh vprašanj.

Ugotavljali smo že problematičnost režijskih postavk v strukturi cene. Tem stroškom često ni posvečena zadostna pozornost. Zlasti je obravnavanje vprašanja stroškov, bodisi neposrednih ali posrednih, največkrat pomanjkljivo v tem, ker razprave ne temeljijo na rezultatih knjigovodske evidence in ustreznih analiz po enoti proizvoda. Zaradi neizdelanega sistema imamo precej primerov, ko v podjetju niti ne vedo, koliko znaša točno lastna cena določenega proizvoda. Ob pomanjkanju analiz se podjetja tudi premalo ali pa nič ne poslužujejo primerjav s sorodnimi podjetji doma ali v inozemstvu. Problem je tudi v oblikah in načinu, kako se te stvari dajejo v obravnavo delavskim svetom in UO: namesto pristopnega in razumljivega podajanja se obrazložitve dajejo v vsej njihovi zapletenosti, s kakršno imajo opravka knjigovodski strokovnjaki.

Neodgovorno ravnanje se razen trošenja osnovnih surovin kaže morda še v večji meri v uporabi pomožnih materialov; tu gre za njih količinsko potrošnjo in kontrolo, za kriminalne pojave v skladiščni službi in podobno. Pozitivni predpisi sicer določajo, da mora o vsakem primanjkljaju obravnavati in sklepati DS podjetja, a primeri teh sklepov kažejo, da se stvari še zelo nezaostreno obravnavajo. Obravnavanje odpisov, primanjkljajev in kala, inventurnih razlik, odpadkov in škarta se izvaja zelo pavšalno, čeprav gre marsikje za milijonske zneske. Slaba materialna evidenca, površnost v prevzemanju in oddaji materiala, polizdelkov in izdelkov, so posledica takega stanja. **Organi samoupravljanja v podjetjih si morajo priboriti stalen in neposreden vpogled v poslovanje celotnega podjetja, če ga hočejo dobro upravljati.**

PREVEČ REKLAM IN REPREZENTANCE

Dalje se dajejo marsikje preveliki zneski za reklame in reprezentanco. Imeli smo celo primere, ko so se v breme materialnih stroškov dajale subvencije raznim društvom za proslave in podobno. O često brezobzirni uporabi in razsipanju družbene imovine je bilo govora tudi na VI. plenumu CK ZK Jugoslavije. **Našteti primeri, kot n. pr. veliki stroški za nepotrebna in pogosta potovanja v tujino, kupovanje blaga preko sindikalne podružnice po nizki ceni ali brezplačno pridobivanje lastnih izdelkov, organiziranje banketov, tovariških večerov, proslave raznih jubilejev, reprezentanca in podobno, so tudi pri nas udomačeni.** Pri odpravljanju teh slabosti često slišimo izgovore: prav je, da se te stvari začno ostreje postavljati, toda kako naj začnemo, ko pa drugje enako delajo. Posamezni direktorji se često izgovarjajo tudi na pritisk sindikalnih podružnic ali samoupravnih organov, kar včasih tudi drži.

V pogledu zaščitnih sredstev za delavce so v posameznih podjetjih zelo nejasna stališča. Poročila finančne inšpekcije govore o primerih zelo slabega odnosa delavcev in podjetij do tega vprašanja. Imamo pojave, ko dajanje teh sredstev predstavlja čisto obliko socialne pomoči. Poročilo inšpekcije dela govori o vsotah, ki so bile dane v letu 1955 za HTZ: Železarna Jesenice 157 milijonov, Iskra 15 milijonov, BPT Tržič 10 milijonov itd., drugje pa niti za najosnovnejše stvari ne poskrbe. Del teh izdatkov bremeni sklade za prosto razpolaganje, drugi del pa materialne stroške. Mar niso to vsote, o katerih upravičenosti je potrebno resnejšega razpravljanja, kot ga poznamo doslej?

Visoki izdatki socialnega zavarovanja

Na področju socialnega zavarovanja se doslej prav tako ne kažejo še pravilni odnosi. Zavod za socialno zavarovanje se smatra kot nekaka socialna ustanova, ki naj plačuje račune oportunizma in nezadostne skrbi v podjetjih. Samo na področju našega okraja je bilo v pretečenem letu izplačano od zavoda za socialno zavarovanje za pokojnine 694 milijonov, za otroške dodatke 785 milijonov in za zdravstveno zavarovanje 639 milijonov, skupno torej 2.119 milijonov din. Na Gorenjskem uživa preko 72% ljudi zdravstveno zaščito, medtem ko je republiško povprečje 60%. Na splošno vzeto lahko ugotovimo, da se v podjetjih ne zavedajo še svoje odgovornosti. Tako ni zadosti brige za staležbolnikov, češ, saj v vsakem primeru morajo plačati prispevek za socialno zavarovanje. **Razprave se odvijajo kvečjemu tedaj, ko izdatki za socialno zavarovanje bremene fond podjetij (prvih 7 dni bolezni, kar se pokriva iz dobička, po zvezni obdavčitvi).** Premalo mislimo o tem, da ti izdatki socialnega zavarovanja pomenijo v bistvu del realne plače, ki je torej višja od izplačanih prejemkov. **Neodgovorno ravnanje s fondi socialnega zavarovanja pomeni prekomerno trošenje dela narodnega dohodka in se po svojem bistvu prav nič ne razlikuje od povečevanja plačilnega fonda, ki nima ustreznega kritja v blagu.**

V letu 1955 ko je Zavod za socialno zavarovanje predpisoval posebno stopnjo prispevka za posamezna podjetja, v bistvu ni bilo v podjetjih (z nekaj izjemami) kakšnih posebnih težav: nekatera so enostavno plačala, nekaj se jih je pritožilo, niti eni niti drugi pa niso dovolj iskali vzrokov za ta povišanja. Skoraj ne poznamo primerov razkrinkavanja simulantov in ostrih nastopov proti kršilcem socialnega zavarovanja. Oportunizem ima često »socialno formo«. Iz podatkov Zavoda za socialno zavarovanje je razviden zanimiv primer, ko so v ambulanti Železarne na Jesenicah ugotovili, da so primeri bolnikov, ki so v 6 letih do 800 krat prišli v ambulanto. **Prav tako je v podjetjih še vse premalo razprav o vzrokih obolenj in premalo stikov z zdravniki preventivci. Pa tudi pred zdravnike bi kazalo postaviti nakazane probleme v bolj zaostreni luči.**

Letos se stopnja prispevka za socialno zavarovanje znižuje na 40%, to bo pa zahtevalo resnično boljši odnos in več skrbi v podjetjih, če nočemo izpostavljati Zavoda za socialno zavarovanje nevarnosti deficitov, ki bi jih kakorkoli morala pokriti kasneje spet družba. Seveda je na drugi strani nujno z enakimi pogledi obravnavati često preveč zanemarjeno vprašanje dela upravnih organov Zavoda za socialno zavarovanje, ki jim je naložena skrb za pravilno trošenje teh družbenih sredstev.

OBRATNI INVESTICIJSKI KREDITI TER AMORTIZACIJA

V zvezi s stroški je morda še potrebno omeniti obresti od obratnih kreditov. Obstoječi bančni sistem dela zares mnogokrat precej težav posameznim podjetjem pri najemanju obratnih kreditov. Na drugi strani pa lahko ugotavljamo primere kopičenja zalog, celo nekuranitnega blaga, kar se pokaže predvsem ob zaključnih

(Nadaljevanje na 4. strani)

KULTURNE NOVICE

Pred premiero v Stražišču

Federico Garcia Lorca: „Mariana Pineda“

Muhavo naključje je naklonilo Lorci, velikemu španskemu dramatiku in njegovi visoki pesmi o svobodi, da je namesto na desko Prešernovega gledališča, moral na oder stražiške »Svobode«. In to prav za 20-letnico, kar je bil avtor »Mariane Pinede« zverinsko ubit v vasi Giznar pri Granadi od krogel falangističnih razbojnikov.

Kljub temu, da bo prvo srečanje z velikim španskim dramatikom — antifašistom malone »neoficielno«, se pisec članka vendarle čuti dolžnega, da posveti dogodku več pozornosti, kakor je to običaj v amaterskem gledališču.

Garcia Lorca se je rodil 6. junija 1890 v vasi Fuentvaqueros pri Granadi, kot sin bogatega kmeta in matere učiteljice. Filozofijo, književnost in pravo je študiral na univerzi v Granadi, Madridu in New Yorku. Njegovo zanimanje pa je preraščalo zgolj okvir humanistične vzgoje, saj se je glasbeno izpopolnjeval ob Emanuelu de Falli, v svet likovne umetnosti pa se je vraščal ob znamenitem španskem slikarju surrealistu in komponistu Salvatorju Daliju; tema dvema umetnikoma in igralki Margariti Xirgu dolguje znameniti avtor zasluženo hvalo, da se je iz nižav smrtnikov preselil po svoji mučeniški smrti v svetovni dramaturški panteon.

Z dramatiko v širšem smislu te besede se je srečal po prvi svetovni vojni, ko je napisal za lutkovno gledališče komad »Metuljeve čarovnije« in z njim popolnoma pogorel. Zaradi tega se je bržčas vrnil nazaj k ilirski ustvarjalnosti.

Mariano Pinedo je napisal Lorca 1927. leta. Z njo in kasnejšimi deli »Svatba krvi«, »Rosita«, »Dom Bernarde Albe« — je žel po svetovnih odrih velike uspehe.

Slišalo se bo malce čudno, da se je Lorca vrnil nazaj v gledališče zgolj zaradi politične opozicije. Bilo je to v dobi, ko je Primo de Rivera — prapodoba diktatorja Franka, — uvedel diktatorski režim v Španiji. 25-letni Lorca si je iz španske zgodovine izposodil snov (zgodbo) o andaluzijski junakinji Mariani Pinedi, ki veže prapor svobode za upornike proti absolutizmu Ferdinanda VII. V letu 1831 jo kraljevi pristaši ubijejo zato, ker je vezla na prapor gesla liberalno - demokratične Španije: zakonitost, svoboda, enakost.

Znano je, da je Lorca v času, ko je to dramo pisal, bral njene odlomke po vseh madridskih kavarnah, tako da sta Madrid in diktator že vnaprej vedela, da se v tej romanci, napisani v ritmu španskih žalostink, skriva mogočna politična manifestacija. Zato je Lorca zaman iskal direktorja, ki bi mu Mariano uprizoril. Ojunačila se je velika španska igralka Margarita Xingu. Leta 1927 je delo uprizorila v Madridu in igrala v njem naslovno vlogo, »Mariana Pineda«, ki jo danes vsepovsod uprizarjajo, govori, da je star motiv o hrepenenju in boju za svobodo svojega naroda našel v pesniku močno osebnost, ki ga je znala oblikovati z vsem žarom vroče svobodoljubnosti in pesniške suverenosti ter mu vlila poetičen čar in monumentalnost. Federik Garcia Lorca — mučenik in umetnik si je s tem delom postavil najlepši spomenik.

S stražiškimi amaterji je naštudiral »Mariano Pinedo« Peter Malec, poklicni režiser mariborskega dramskega gledališča kot gost. Pri prvih dveh predstavah bo v naslovni vlogi nastopila članica mariborske drame Angelca Jankova. V letošnji sezoni je s to vlogo dosegla v Mariboru velike uspehe. Vsekakor bo gostovanje te igralke, ki je bila priznana lani na I. festivalu slovenske drame v Celju kot najboljša slovenska igralka mlajše generacije, za vsakogar lepo umetniško doživetje.

Rado Jan

PAUL CEZANNE: KVARTOPIRCA (1890—1892)

Ob razstavi P. Cezanna

Med impresionizmom in novim realizmom

Paul Cezanne je eden najpomembnejših mojstrov francoskega impresionizma, slikarske struje, ki skuša prikazati naravo in predmete v njej take, kot jih zazna človekovo oko. Rojen je bil leta 1839 v Aix-en Provence, kjer je preživel večino svojega življenja. Umrl je 1906 v svojem rojstnem kraju.

V razvoju evropskega slikarstva in v primerjavi s sovrstniki impresionisti, kot so Renoir, Sisley, Monet, Pissarro, Manet in drugi, pomeni Cezanne precejšen korak naprej, saj je njegovo slikarstvo žarišče novega realističnega načina slikanja, ki išče in najde svoj končni izraz v tako imenovani »novi stvarnosti«. Mrežo barvnih lis, ki so najvidnejši sestavni elementi impresionistične slike, je podredil sili umetnikovega doživetja in zakonom kompozicijske gradnje — »slika bodi trdno zgrajen, v sebi zaokrožen svet«. Tudi obris se pri Cezannu zopet uveljavi, kar vodi do ponovnega stika s predmeti in prostorom. Cezanne je z enako vnemo slikal tihožitja, pejsaže, portrete in velike kompozicije. Delal je počasi in z mnogimi psihološkimi in ustvarjalnimi težavami. Zato pa je tudi v svojih največjih delih dosegal trajnost lastnega slikarskega izraza.

Profesor Stele ugotavlja, da je prav v tej široki razpetosti med impresionizmom in novim realizmom ogromni pomen Cezannovega slikarstva za zahodnoevropsko slikarstvo po impresionizmu, pa vse do danes.

V Komendi spet delajo

Velik uspeh je dosegla v Komendi uprizoritev Goldonijeve komedije »Krčmarica Mirandolina« v režiji Ivana Jezerška. Obe dosedanji predstavi, od katerih je bila prva ob razprodani dvorani, sta pokazali, da so igralci dobro naštudirali igro. Režiser je znal vliti v dejanja mnogo življenja in razgibanosti, kar je pri veselih igrah še posebno važno. S to uprizoritvijo je prosvetno društvo dokazalo, da se kljub daljšemu premoru gledališka dejavnost v Komendi lepo razvija.

Obračunati je treba s pojavi lokalizma

(Nadaljevanje s 3. strani)

računih in podobnih pregledih. Dogajajo se tudi grobi finančni prekrški, ko se obratna sredstva trošijo v investicijske namene. Zdaj so predvidena za podjetja lastna obratna sredstva, s čimer pa se bo odgovornost podjetij glede uporabe in hitrega kroženja še povečala. Moment hitrega obračanja sredstev izstopa spet kot posledica dobre organizacije, kvalitetne proizvodnje in višje storilnosti.

Pri uporabljanju družbenih sredstev ni mogoče iti že mimo načina najemanja **investicijskih kreditov. Zelo malo je namreč podjetij, ki bi ob zahtevi za najetje kredita predložila strokovno obdelane in proučene podatke z rentabilitetnim računom.** Kolikor pa z njimi razpolagajo, to ni še odraz njihove dolgoročne investicijske politike, vsklajene z možnostmi in zahtevami tržišča. Vprašanje perspektivnega razvoja podjetij je za organe delavskega samoupravljanja izredno pomembno. Hkrati bi tako pripravljeni elaborati v veliki meri olajšali odločitve ljudskih odborov in višjih organov, kadar odločajo o razdelitvi razpoložljivih investicijskih sredstev.

V sklop upravljanja fondov spadajo še problemi v zvezi z **amortizacijo.** Kaže, da določilo, po katerem se amortizacija vkalkulira v lastno ceno ne glede na prodajo blaga, še ne učinkuje dovolj močno, ker bi sicer podjetja skrbela za odprodajo vseh odvišnih osnovnih sredstev. Amortizacija torej še ne deluje povsod kot **ekonomska kategorija.** Primeri: Železarna Jesenice in Iskra imata vsa osnovna sredstva svojih industrijskih šol vkalkulirana v svojo lastno ceno. Dalje so n. pr. v Verigi Lesce 4 uvoženi stroji več vredni kot vsi ostali stroji v tovarni; podobnih primerov je še več. Problem ekonomske amortizacije se zaostruje posebno pri podjetjih, ki delajo v treh izmenah. **Skratka, tržišče še ne daje odločujočega pritiska na podjetja za najbolj gospodarno upravljanje z osnovnimi sredstvi. Vsekakor pa morajo biti v podjetjih na delu subjektivna prizadevanja, da se z višjo storilnostjo in povečano proizvodnjo znižuje procentualna udeležba amortizacije na enote proizvodnje.**

Vloga vodečega kadra v podjetjih

Če govorimo o tolikih predstoječih nalogah za rast moderne industrijske proizvodnje in storilnosti dela, je razumljivo, da pade velika odgovornost na samoupravne organe, v nič manjši meri pa tudi na direktorja in tehnično inteligenco. Brez medsebojnega dopolnjevanja ne more biti nikjer napredka. Položaj direktorja je pa marsikje težak; če v podjetju ne gre, je on odgovoren prvi pred družbo in tako včasih stoji kot pravijo »med dvema ognjema«: pritisk od zgoraj in od spodaj hkrati. Res je, različne direktorje imamo, dobre in slabe. Danes ni nobenega dvoma, da je dobrih več. Brez njih in tehnične inteligence pa si ni moč zamisliti ugodnega razvoja produkcijskih procesov niti ne novega in resničnega upravljanja podjetij po samoupravnih organih. Približno enako bi zgledal nek politično zelo dobro sestavljen ljudski odbor ali skupščina brez strokovno kvalitetnega upravnega aparata. V praksi vidimo primere dobrih kolektivov, izrednih napredkov v proizvodnih procesih in delovni storilnosti povsod tam, kjer je ta kader dober. Mi pa jim dajemo premalo priznanja in vsi skupaj premalo sodelujemo z njimi v premagovanju težav znotraj podjetij. Naši časopisi o direktorjih pišejo samo v slabih primerih, ki resnično tudi ne zaslužijo nobene zaščite. Stvari so često postavljene senzacionalno in posplošeno. O pozitivnih ocenah dobrih direktorjev pa se redko sliši. Storiti bomo morali več za dvig njihove avtoritete in skrbeti za njih večjo strokovno usposobljenost.

O strokovnjakih nasploh se dajejo često tudi povsem zgrešene ocene. Razumljivo — imamo spet vestne, poštene in predane, med njimi pa so tudi slabi, družbeno negativni, ki zaslužijo vso grajo in čimprejšnjo odstranitev. **Eno pa je povsem jasno: brez tehnične inteligence ne moremo priti nikamor naprej. Treba jo je sprostiti v njihovi ustvarjalni dejavnosti, stvar DS in UO, sindikalnih podružnic in drugih organizacij pa je, da pravilno ocenjujejo in nadzirajo njihovo delo.** Bolehamo često in marsikje na veliki slabosti: kričimo vse poprek čez nje, sami pa se premalo učimo, premalo skrbimo za pravilno vzgojo in usmerjanje mladine itd.

Omeniti je vsekakor še stanje v računovodstvih podjetij. Kaže, da to področje dela samoupravnim organom največ preglavic. Važnost knjigovodskih evidenc in analiz se prepleta v vsem, kar smo doslej govorili. Toda samoupravni organi niso še našli ustreznega načina nad zadostnim pregledom njihovega poslovanja. Ugrizniti v to jabolko je marsikje težko iz prevelike bojazni, da so to najbolj zapleteni posli, ki jih je težko doumeti. Često se dogaja, da DS sprejmejo vse, kar se jim iz tega področja predloži; najprej ploho številk, ki jih nihče ne razume in potem glasovanje, ker mora že najbrže biti vse prav. Če bi samoupravni organi kontinuirano izvajali pritisk na seznanjenje z vso problematiko in na poljudno ter razumljivo podajanje, bi seveda bili s tem že nekoliko dalje. — Problemu je posvetiti pozornost še z druge strani, to je kvaliteti knjigovodskega kadra. V pretečenem letu izhaja ²/₃ vseh prekrškov, odkritih po FI iz kršenja uredbe o knjigovodstvu. To dokazuje, da bomo morali še veliko storiti za izboljšanje strokovnosti knjigovodskega kadra.

O instrumentih letošnjega plana

V izgrajevanju gospodarskega sistema je letos že dosežena stopnja, ko so podjetja osvobojena subjektivnih činiteljev od zunaj. Instrumenti stavljajo glede razdelitve dobička podjetja v objektivno enak položaj v FLRJ, kar pomeni zanje znaten napredek v možnosti racionalnega gospodarjenja. To pa nalaga samoupravnim organom še večjih odgovornosti. Tudi za komunalne skupnosti pomeni objektiviziranje pogojev ugodnejši položaj, ker se ustvarjanje raznih skladov vrši po enakih kriterijih. Predvsem prihaja to v poštev v sledečih primerih:

— formiranje stanovanjskega sklada po obsegu plačnega fonda,

— formiranje investicijskega sklada po stopnji rentabilnosti glede na vložena sredstva,

— in razdelitev ostanka dobička za proračune za vsa podjetja po enakih kriterijih.

V tem se kaže znaten napredek, saj so bila podjetja doslej v enakem položaju le v primerih vplačevanja amortizacije, obresti na osnovna in obratna sredstva.

Uredba o plačah govori, da bodo podjetja od plač iz dobička morala obvezno izločiti del za premije, sicer plač iz dobička ne morejo izplačevati. Ena glavnih stvari so premije na prihranek v materialu, za povečano storilnost itd.

Prav tako obstoji za podjetje precejšnja stimulacija za zniževanje stroškov z razdelitvijo dobička. Čim cenejši proizvod bodo dosegla podjetja, tem večji bo dobiček, to pa pomeni večje plače iz dobička pri fiksni stopnji iz leta 1955. Nekaj podjetij imamo, ki so to stimulacijo vzela v obzir v predlaganem planu. Mnogo pa jih je, ki teh naporov niso pokazala, v glavnem vsled slabosti o katerih smo govorili.

Čeprav ne spada povsem na to mesto, naj vendarle omenimo še vprašanje letošnjih proračunskih možnosti za ljudske odbore. V tem bomo v razmeroma zelo težkem položaju zlasti za negospodarske investicije (izven stanovanjske izgradnje). Toda manj denarja je zanesljiv znak, da gremo na boljše: bolje se bo gospodarilo z njim in dinar bo polagoma dobival večjo vrednost. To je eden od ukrepov za normalizacijo našega gospodarstva, čigar zmogljivosti moramo vskladiti z našimi potrebami in željami. Zato bo še tembolj nujno, da s povečano proizvodno zmogljivostjo, delavno storilnostjo in samozavestno disciplino storimo vse za uresničenje načel gospodarske politike, kar je edino zagotovilo za čimprejšnje olajšanje tudi teh težav.

Še o vlogi subjektivnih činiteljev

Obravnavanja problemov delavskega samoupravljanja nam kažejo kopico nalog in slabosti. Naša gospodarska politika mora v bodoče dobiti odraz v delu samoupravnih organov. Hkrati s tem smo imeli namen pokazati ustrezen načrt dela naših političnih organizacij. Ne gre namreč samo za rast proizvajalnih sil našega gospodarstva, o čemer smo danes predvsem govorili, gre še za spreminjanje ter rast zavesti in miselnosti ljudi v tem procesu. To pa zahteva ustreznega dela političnih činiteljev, ki so odgovorni za prevzgojo množic. Obravnavanje nalog in slabosti samoupravnih organov v njih konkretni preusmeritvi ima zato namen pokazati našim lokalnim političnim organizacijam smer njihove akcije v pospeševanju teh procesov. Zato tudi predložena problematika zasluži vso pozornost in obravnavanje v tem forumu.

VZROKI POMANJKLJIVOSTI V PROIZVODNJI

Pri pretresanju pomanjkljivosti v naši proizvodnji in delu samoupravnih organov lahko ugotovimo vrsto vzrokov.

Eden izredno pomembnih je ta, da imamo opravka še vedno s pogostimi lokalističnimi težnjami v naših podjetjih, nič manj pa seveda v naših komunah in često celo v njihovih političnih vodstvih. Tako se vzdržujejo ponekod mišljenja, da je tovarna last delovnega kolektiva, in da zato lahko delajo karkoli hočejo. Od tod tudi pojavi, da hočejo podjetja vse, kar potrebujejo zase, sama izdelati, dalje pojavi upiranja proti vmešavanju družbenih in političnih činiteljev izven tovarne v delo njihovih samoupravnih organov, često tudi v delo političnih organizacij znotraj tovarne. Izraz takih stremljenj lahko opazimo še tu in tam v nezanimanju političnih delavcev iz tovaren na področju družbenih dogajanj v območju svojega bivališča, ali pa v nerazumevanju direktiv in ukrepov, ki zadevajo graditev socializma na področju vse Jugoslavije. Pojavi šovinizma, ki jih še poznamo, so rezultat istih naziranj.

Naši delavski sveti so danes še na različnih stopnjah razvoja v pogledu sposobnosti obravnavanja problemov socializma iz širše perspektive, v pogledu aktivnosti in demokratičnosti, kakor tudi v sposobnosti reševanja gospodarskih nalog svojih podjetij. Zato seveda često naletimo na kaj neenotna stališča in poglede pri odpravljanju slabosti, o katerih je govora. Premajhno angažiranje političnih organizacij v te probleme podjetij krije v sebi dve nevarnosti za nemoteno in skladno rast delavskega samoupravljanja:

PRVIČ: Dosežena stopnja v delavskem samoupravljanju je sicer v veliki meri utrdila v podjetjih avtoriteto in angažiranje upravnih odborov in delavskih svetov. V dosedanjem razvoju pa je dosežena v mnogo premajhni meri povezava teh forumov s kolektivom. Potrebna je mobilizacija vsega kolektiva za napredek proizvodnje in rast samoupravljanja: poživiti je treba obveščanja kolektiva o sklepih odbora, razpravljanje z delavci o problemih podjetja; premalo je kontakta preko katerega bi lahko odkrivali vse pozitivne spodbude proizvajalcev itd. V tem so razlogi, da n. pr. tudi sprejemanje družbenih planov v podjetjih ni vselej odraz sodelovanja in naporov celotnega kolektiva. Dalje so nekje še dokaj nerazčiščeni odnosi o funkcijah UO in DS; obstoje napačna pojmovanja, da je UO višji organ kot DS, namesto njegov izvršilni organ. Tudi primeri prepuščanja določenih ukrepov upravi podjetja spada v to kategorijo. V mislih imam pojave, ko se samoupravni organi enostavno zadovoljujejo z delom posameznih sektorjev uprave podjetja, n. pr. komerciale, knjigovodstva, raznih nepotrebnih potovanj, obnašanja in nastopov na zunanjem tržišču in v izvozni politiki sploh. Vrsta primerov, o katerih je bilo danes govora, zadeva to področje slabosti.

Vsi ti pojavi nosijo v sebi klice birokratizma v upravi podjetij in v samoupravnih organih. Ta nevarnost obstoji in zelo pogrešno bi bilo, če bi jo politične organizacije še v naprej zanemarjale. Gre za družbeno politični problem, to je za vsebinsko zmago socialistične demokracije vsepovsod, za nove odnose v proizvodnji in družbi, od česar zavisi zmaga naše nove družbene ureditve.

DRUG POJAV, v bistvu nič manj nevaren, se kaže v smeri liberalizacije dela v podjetjih. Zaradi še ne povsem urejenega sistema v gospodarstvu, pomanjkljivosti v predpisih, zaradi često neizdelanih pravilnikov, ki urejajo odnose v podjetjih in podobno, se razni ukrepi v podjetjih kaj radi skrivajo pod plašč delavskega samoupravljanja. Niso osamljeni primeri, ko se slab direktor skrije za delavski svet, če ga opozoriš na nezakonitost; obratno so poznani nezakoniti ukrepi, najčešče prav iz področja finančnih predpisov, ki so storjeni po premišljenem sklepu samoupravnega organa. Primerov iz tega področja bi lahko našteli več. Seveda takšno ravnanje samoupravnih organov v končnem zaključku ne pomeni ničesar drugega kot slabitev občih naporov za stabilizacijo gospodarstva in utrditev gospodarskega sistema. V dobi preorientacije našega gospodarstva gre še prav posebej za dosledno in disciplinirano izvajanje ter konkretizacijo načel, če hočemo čimprej premostiti ovire, ki se nam zoperstavljajo. Zato se tudi politične organizacije v nobenem primeru ne smejo pomiriti z ohlapnim, liberalnim odnosom do zakonitosti in do še obstoječega nereda v podjetjih. Tu se odpira poleg drugega še vprašanje socialistične morale vobče, s tem pa ustrezno delo in vloga SZDL, sindikatov itd., in to ne samo v odpravljanju tovrstnih slabosti pri samoupravnih organih, temveč tudi v naporih za spreminjanje miselnosti in prepričanja vsakega posameznika.

Delegati med plenumom

Od petka do petka

Družbeni plan LR Slovenije

Kot kaže, bo družbeni plan naše republike sprejet na zasedanju Ljudske skupščine LRS še ta mesec. Že sedaj pa so znane nekatere njegove značilnosti.

Splošne smernice investicijske politike so pravzaprav določene že v zveznem družbenem planu, ki je postavil osnovne proporce za vso državo. Investicijske možnosti iz posameznih skladov so na področju naše republike približno enake kot lani.

Republiški investicijski sklad bo predvidoma znašal okrog 3 milijarde 700 milijonov dinarjev, okrajni investicijski skladi okoli 4 milijarde, medtem ko občinski 1 milijardo 700 milijonov.

Med pomembnejšimi investicijskimi deli v naši republiki bo letos na prvem mestu izgradnja elektrarn v Vuhredu in Šoštanju, medtem ko je elektrarna pri Ožboltu sedaj v revizijskem postopku.

Struktura industrijske proizvodnje v letošnjem letu se bo še nadalje spreminjala v korist reprodukcije in široke potrošnje. Predlog družbenega plana predvideva, da bo znašala proizvodnja sredstev za reprodukcijo 63,5%, sredstev za široko potrošnjo 21,5%, sredstev za delo pa 15%.

Več pozornosti bo deležno letos kmetijstvo. Republiški sklad za napredek kmetijstva bo znašal nad 200 milijonov dinarjev, okrajni skladi okoli 300 milijonov, skladi zadružnih organizacij za samostojno razpolaganje 260, medtem ko bodo investicijski skladi zadrug znašali 550 milijonov. Razen tega bo moč črpati sredstva za napredek kmetijstva tudi iz občinskih skladov, ki bodo znašali 1.200 milijonov dinarjev.

To so osnovne, sicer dokaj skope značilnosti letošnjega republiškega družbenega plana, o katerih bo razpravljala še sama Ljudska skupščina. Pričakovati je, da bo družbeni plan okraja Kranj, ki bo temeljil tako na zveznih kot republiških proporcih, na dnevnem redu Okrajnega ljudskega odbora že v maju.

Slabosti samoupravnih organov

Slabosti je nujno povezati še z nekaterimi drugimi vzroki. Ugotoviti moramo, da del krivde nosi pomanjkljiva organizacija samoupravnih organov, ki se še premalo poslužujejo raznovrstnih oblik in metod dela. Tako bi si DS — preko ustanavljanja raznih komisij, n. pr. za družbeni plan, za probleme storilnosti dela, socialnega zavarovanja itd., mnogo olajšali pregled nad zapleteno problematiko celotnega podjetja in hitreje našli pota za obvladanje vseh nalog in za zvezo s celotnim kolektivom. Poleg tega je vzrok za tako stanje še v tem, da delavski sveti doslej niso bili organizacijsko nikamor povezani, kjer bi lahko izmenjavali svoje izkušnje in proučevali metode dela.

Dalje moramo samokritično priznati, da je okrajni odbor SZDL kot celota doslej posvečal premalo pozornosti in skrbi za sistematično proučevanje dela samoupravnih organov. Dosežen razvoj v družbenem in delavskem upravljanju že terja novih notranjih organizacijskih oblik v političnih organih.

Da bi odpomogli obravnavanim slabostim, je sekretariat OO SZDL v februarju ustanovil posebno stalno komisijo za družbeno in delavsko upravljanje. Seveda bi bilo zgrešeno smatrati, da bomo s to komisijo rešili vse težave. Gre za novo organizacijsko obliko dela SZDL, preko katere bo možno lažje doseči zanimanje in odgovornost vseh činiteljev ter lažje spremljati razvoj samoupravnih organov. Na ta način bo dosežena tudi večja enotnost v dejavnosti ostalih forumov in organov, ki se s temi vprašanji ukvarjajo. Tako bomo v bodoče morali posvetiti več pozornosti delu sindikatov, po vsebini spremeniti vlogo zbora proizvajalcev in ga usmerjati poleg nalog oblastvenega značaja še v resnično predstavniško telo proizvajalcev.

V komisiji se že proučuje vprašanje načina povezave delavskih svetov v občinah. Oblika še ni dokončno utrjena, pričakujemo pa ustreznih ukrepov v tem pogledu. Vprašanje mesta komune v sklopu obravnavanih zadev je izredno važno. Zmotna bi bila misel, da bomo vse rešili z neposrednim delom iz okraja navzven. Komuna ima svoj smisel prav v tem, da povezuje interese proizvajalcev svojega področja. Zato je potrebno usposabljati občinska politična vodstva za te naloge. V občini se mora odnos dela do kraja razčistiti, tu je treba zaostriti vse obravnavane probleme. Skratka občina mora začeti z neposredno akcijo.

Iz teže in obširnosti nalog izhaja odločujoč poudarek na subjektivnih činiteljih. Zato je razen vsega, posebno pomembna še ideološka in ekonomska izobrazba naših delavcev. To je ključno vprašanje, če hočemo gospodarski napredek povezati s cilji socialistične družbene ureditve. Akutnosti problema ni treba posebej razlagati, ker zahteva, po spremenjenem odnosu, izhaja sama po sebi iz predloženega gradiva. Oceno stanja in potrebna napotila za to nam je dal izčrpno tudi referat tov. Rankovića na VI. plenumu CK ZKJ. Ta ocena za nas v celoti velja in nimamo kaj dodajati. Podana sugestija o ustanavljanju delavskih univerz brez dvoma zasluži vso pozornost. Mnenja smo, da bi na Gorenjskem k temu lahko hitro pristopili.

Za bolj elastično poslovanje

(Nadaljevanje s 1. strani)

tu, da bo poslovanje redno, vestno in koordinirano. Že vsaka šablona tega ne opravlja tako, predpis pa, ki je tog in če ga morajo izvajati, lahko povzroča tudi škodljive posledice. Zato je treba predpise izvajati življenjsko in škodljive uredbe popraviti. Kaj n. pr. ne bi mogli odrediti odvajanja družbenih sredstev vsaj po dvanajstih, kakor tudi merimo v začetnih mesecih proračunske kredite?

Zadnje posvetovanje vodilnih kamniških gospodarskih in političnih kadrov industrijskih podjetij je bilo zelo uspešno in koristno. V prihodnje bo krog sodelavcev še razširjen s predstavniki močnejših obrtniških podjetij, na dnevnem redu pa bodo vprašanja delovne storilnosti, razširjena reprodukcija, problemi transporta in stanovanjske graditve, pa seveda razgovori o volitvah organov delavskega upravljanja. I. Z.

GORENJSKI KMETOVALEC

Bela omela uničuje sadno drevje!

Ob cesti, ki pelje iz Lesc preko Hlepc in Rodin proti Begunjam, vidimo na sadnem drevju tamkajšnjih vasi vse polno zelenih grmičev, ki rastejo iz vej sadnega drevja. To ni nič drugega kot pol parazitska cvetnica bela omela, ki se pojavi predvsem tam, kjer se sadovnjaki redno ne čistijo in ne škropijo.

To zajedalko na sadnem drevju zatiramo na ta način, da odstranimo s sadnega drevja mehaničnim potom vse omelne grme in sicer tako, da odstranimo tudi večino njenih korenin, sicer bi iz njih odgnala nova omela. Prvi pogoj za uspešno zatiranje bele omele pa je, da jo odstranimo tudi z lip in hrastov, ki rastejo v bližini sadovnjakov. Rane, ki nastanejo z odstranjevanjem omele, moramo zamazati z cepilno smolo, lahko pa tudi z mešanico ilovice in kravjaka, ali z drevesnim karbolinejem. Pri tem pa moramo paziti, da ne namažemo tudi lubja, kar bi povzročilo opekline.

Sadjarji, odstranite iz svojih sadovnjakov to zajedalko, ki je najvidnejši znak malomarnosti in zaostalega sadjarstva!

Jože Žebovec

NOVICE IZ KMETIJSKIH ZADRUG

Obračun dela v KZ Šenčur

V nedeljo, 8. aprila popoldne so se zbrali šenčurski zadružniki, da podajo obračun o svojem delu, o uspehih pa tudi o nerednostih. Udeležba članov je bila dobra, saj so skoraj do zadnje klopi napolnili kulturni dom. Razen zadružnikov so se občnega zbora udeležili tudi predstavnika OZZ v Kranju in zastopniki družbenih organizacij.

Poročila upravnega odbora in načelnikov posameznih odsekov so pokazala, da je zadruga že močan faktor na vasi in je tako v svojem delu že napravila velik korak naprej.

Za pospeševanje kmetijstva je lani prispevala 260.000 dinarjev. Sredstva niso bila zastonj vložena, poškropili so okoli 45 hektarov krompirišč, uveljavlja se že poletno škropljenje sadnega drevja. Vsekakor pa je razveseljiva ugotovitev živinorejcev, da ima umetno osemenjevanje svoj pozitivni učinek in je jalovost pri kravah močno padla. Tudi sredstva, ki jih zadruga daje za svoje bike, niso najmanjša, zato bi se morali ti plemenjaki načrtneje izrabljati.

Kljub temu, da je Šenčur velika vas, imajo pod molzno kontrolo le 22 krav, s povprečno molznostjo 2624 kg mleka in s 4.1% maščobe, kar je lep uspeh. Bilo bi prav, da se v rodovnik sprejmejo še nove živali.

Slabše pa gospodarijo zadružniki s svojimi stroji in tu ni odveč beseda, da je treba enkrat za vselej prekiniti s starim odnosom do zadružne imovine.

V razpravi se je oglasil tudi predsednik OZZ Tone Hafner, ki je očrtal pot in delo zadruge v Šenčurju v bodočem letu. Z večjo delavnostjo in večjim zanimanjem bodo dosegli, da bodo sredstva vedno prav in najbolje izkoriščena. Potrebno je doseči še marsikaj, da bo tudi naše kmetijstvo šlo lahko vzporedno z razvojem kmetijstva v ostalih deželah.

Po volitvah novega delovnega odbora, ki so ga izvolili po pospeševalnih odsekih, je bil sprejet tudi nov gospodarski načrt za vse dejavnosti v zadrugi. Gospodarski načrt obsega vse delo, najpomembnejši pa sta v njem dve stvari: Sklenjeno je bilo, da se vse strojne usluge plačujejo po polni lastni ceni, ki vključuje vse stroške strojev. Tako se bo spremenilo gospodarjenje s stroji, potrebno je, da dobe ljudje nov odnos do njih in usluge tudi plačajo, da ne bo treba iz leta v leto pokrivati velike izgube, ki jo ta odsek izkazuje.

Sprejet je bil tudi načrt pospeševanja kmetijstva. Ta predvideva 450.000 din sredstev za pospeševanje v vseh panogah kmetijstva. Iz dobička zadruge so dali zadružniki v ta sklad 605.000 din. Zato je prav, da se ta sredstva načrtno izkoristijo. Prav pa bi bilo, da tudi kmetje sami več prispevajo za taka dela kot so škropljenje krompirja proti hrošču in plesni in sadnega drevja.

Zadruga namerava v bodoče zgraditi novo zbiralnico za mleko in novo javno tehtnico.

Prav je, da zadružniki že začeto delo še pospešeno nadaljujejo, da bo tako zadruga trdnejša in sposobnejša odigrati svojo vlogo v družbeni skupnosti.

M. G.

IZRAZITA GLAVA KRAVE DOBRE MLEKARICE

Od lesne trgovine

do pospeševanja živinoreje, ovčarstva in pašništva

V nedeljo je bil tudi v Kokri redni letni obč.ni zbor KZ, katerega se je udeležilo 52 kmetov - zadružnikov.

Iz poročil, ki sta jih podala upravni in nadzorni odbor, ter revizijskega poročila zadnje revizije je razvidno, da zadruga sodi med srednje močne in da je v preteklem letu dokaj dobro poslovala. Upravni odbor je imel 13 sej in obravnaval vso problematiko svojega področja. Razprava, ki je bila precej živahna, zlasti o novih gospodarskih ukrepih, taksah na les in gospodarskem načrtu za leto 1956, je pokazala, da ima zadruga še precej možnosti, ki jih do sedaj še ni izkoristila.

Zadruga je imela v preteklem letu čez 20 milijonov dinarjev prometa. Njena glavna gospodarska dejavnost je bila lesna trgovina, a v manjši meri pospeševalni odseki. Ustvarila je nad 1,400.000 dinarjev dobička. Za pospeševanje kmetijstva v letu 1955 je porabila 300.000 dinarjev. Opravila je precej del na planini »Dolga njiva«, nabavila 1 plemenskega bika in izboljšala organizacijo škropljenja sadnega drevja. Pospeševalni odseki še niso v celoti zaživeli. Delno je temu vzrok oddaljenost članov in njihov gospodarski položaj in pomanjkanje kmetijskih strojev pri KZ.

V tem letu se bo odkup nekoliko zmanjšal. Gospodarski načrt za leto 1956 predvideva izboljšanje organizacije pospeševalnih odsekov zadruge. Dejavnost naj se usmeri v pospeševanje živinoreje, zlasti ovčarstva in pašništva. Nabavili bodo več solčavskih ovc za izboljšanje pasme, organizirali bodo molzno kontrolo in še vrsto ukrepov, da bi se živinoreja čimbolj izboljšala. Poživeli bodo delo ostalih odsekov in izvedli več semenskih in gnojilnih poizkusov.

Da bi izboljšali živinorejske pogoje tamkajšnjih prebivalcev, bo zadruga napravila pogodbo z gozdno upravo za opravljanje raznih operativnih del v gozdu in na ta način zaposlila precej ljudi. Za pospeševanje kmetijstva v tem letu bo zadruga prispevala 450.000 dinarjev in okrog 700.000 za investicije. Razen tega bodo ustanovili sekcijo žena zadružnic in sekcijo mladih zadružnikov. V ta namen so bila na občnem zboru dodeljena potrebna finančna sredstva.

(—aj)

Higiena mleka na Gorenjskem

Po zadnji vojni so nastopile resne težave kako preskrbeti prebivalstvo z mlekom v mestih in industrijskih središčih. Te težave smo delno občutili tudi v Kranju in na Jesenicah. To stanje pa se je sedaj razveseljivo izboljšalo, saj imajo mlekarne že viške mleka. Viške imata mlekarni na Bledu in v Škofji Loki, ki nimata dovolj velikih prostorov in zadostne opreme za predelavo mleka v mlečne izdelke. Tudi maščoba v mleku se je dvignila na zadovoljivo višino, saj se prinaša mleko v zbiralnice do 5% maščobe, povprečno pa je v mleku 3,5% tolšče.

Higiena mleka pa je ostala še vedno na zelo nizki stopnji. Zadnje ugotovitve Okrajnega higienskega zavoda v Kranju nas resno opozarjajo, da nas čaka še veliko trdega dela, če hočemo doseči pri mleku nivo sodobne higiene. V nekaterih naprednih državah je higiena mleka na tako visoki stopnji, da mi to komaj pojmujemo. Na Holandskem sprejemajo mleko v mlekarne samo, če v 1 ccm mleka ni več kot 6000 klic. Pri nas pa jih v isti količini mleka naštevamo neprimerno več! Ker klice živijo v mleku na račun mlečne sestavine, je razumljivo, da mleko s povečanjem števila klic izgubi na hranljivosti in okusu. Tako je bilo ugotovljeno, da iz zbiralnice Naklo od 57 preiskanih vzorcev, 4 higiensko niso zadovoljili, iz zbiralnice Predoslje pa od 36 vzorcev, 6 ni odgovarjalo higienskim zahtevam. Še slabše pa je v škofjeloškem in radovljiškem okolišu. Iz vasi Sv. Duh in Dorfarjev je od 21 vzorcev bilo 12 močno onesnaženih. V radovljiškem okolišu pa je od 21 vzorcev 15 zelo nesnažnih. Takšno stanje bo nujno potrebno izboljšati, da oskrbimo prebivalstvo z zdravim mlekom.

V Kranju sta se okrajni sanitarni inšpektor in direktor zadružne mlekarne dogovorila, da bodo njihovi organi skupaj v mesecu aprilu in maju pregledali vse zbiralnice mleka, odredili temeljito higiensko izboljšanje zbiralnic, predvsem pa hladilnih naprav. Istočasno bodo pregledali tudi vse hleve in živino, kjer oddajajo mleko v mlekarno. Kmete bodo poučili o higienski ureditvi hlevov in o pravilnem ravnanju z mlekom. Mleko, ki bo v bodoče oddano nesnažno in okuženo v zbiralnice se bo zavračalo, odnosno prav slabo plačevalo. Prav tako se ne bo več dovoljevalo zbiranje mleka ob cestah, kjer je izpostavljeno vsem škodljivim vplivom in onesnaženju.

Zelo pereč higienski problem pa je mleko tistih kmečkih prodajalcev, ki ga sami nosijo strankam, kar je zelo razširjeno v okolici Radovljice in Bleda. Prav to mleko je najbolj onesnaženo. Po nesnažnosti sta temu mleku podobna tudi smetana in surovo maslo na tržnicah. Nujno bomo poostrili zdravstveno kontrolo nad temi živili, posebno še, ker prihajajo iz nekontroliranih hlevov in lahko celo od bolne živine.

(Nadaljevanje sledi)

Kako pripravimo semenski krompir za saditev?

Semenski krompir mora biti take sorte, da najbolj ustreza naravnim pogojem posameznega kraja. Samo s priznanim semenskim krompirjem, ki ga odlikuje najboljše zdravje in poreklo, bomo lahko dosegli zanesljive pridelke. Seme za saditev moramo posebno skrbno pripraviti. Predvsem pa moramo paziti na čistost sorte. Čistost sorte pa najlaže kontroliramo, če damo krompir na predkalitev, ker so kaliči za posamezne sorte značilne barve. Tako ima bintnje modrovijoličaste, frühmölle motno rjavovijoličaste, merkur modro vijoličaste in voran rdečerjave kaliče. Po predkalitvi pa lahko izločimo tudi vse bolne gomolje. Ena izmed važnih nalog pridelovalcev je, da pridelujemo čiste sorte in da izboljšamo semensko vrednost krompirja.

Na rodovitnost semenskega krompirja precej vpliva velikost gomoljev. Najbolje je, da sadimo cele gomolje (srednje debele) v teži od 50 do 70 gramov, to je v velikosti jajca in nekoliko večje, če imamo priznani semenski krompir, ki je bil že med rastno dobo dobro odbran na njivi. Ako nam pa semena manjka, režemo večje gomolje po dolžini od vršička do popka. V primeru da imamo semena dovolj in da je cel krompir predebel za sajenje, je bolje, da ga režemo povprek in da za seme porabimo samo vrhnji del z najmočnejšimi očesi, spodnji del pa porabimo za krmljenje prašičev.

Opustiti moramo svojo staro navado, da režemo krompir za seme na zelo majhne koščke, ki včasih nimajo niti enega očesa, ki bi bilo sposobno dati dobro rastlino. Zaman se potem trudimo, da bi dosegli dober pridelek.

Gomolje režemo na zračnem in senčnem prostoru, najmanj tri do šest dni pred saditvijo. Če krompir režemo na soncu, če je zrak presuh, če piha veter, če posipamo narezane gomolje s pepelom ali apnom, se navadno zgodi, da se rezne ploskve same osuše, se prepreči, da bi se pravilno napravila varovalna plutovinasta kožica na prerezani površini krompirja.

Gomolji z osušeno rezno ploskvijo so torej brez varovalne plutovinaste kožice, zato radi obole in navadno v zemlji segnijejo predno vzkale. Zrezane gomolje pustimo v zabojčkih ali pa v 20 do 30 cm visoki plasti na zračnem brezvetrnem in senčnem prostoru, da se na rezni ploskvi napravi varovalna plutovinasta kožica.

Ko režemo krompir za seme, moramo zelo paziti. Kakor hitro prerežemo bolan gomolj, moramo nož takoj razkužiti. Razkužujemo z 2% razstopine lizola hipermangana ali formalina ter v vreli vodi, v kateri držimo nož vsaj 10 sekund.

Vsem tistim, ki še nimate priznanega semenskega krompirja, pa priporočamo saditev debelih gomljev, ki jih pred sajenjem režete in pri tem kontrolirate zdravstveno stanje gomoljev. V tem primeru je rezanje gomoljev priporočljivo, ker se pri tem izognete sajenju bolnih gomoljev.

PAVEL KRAJNIK.

Obrezovanje mladega drevja

(Nadaljevanje)

Sorte s kratkimi poganjki krajšamo le toliko, da vskladimo dolžino z debelostjo mladice. Najnižje stoječih mladic v takem primeru ne krajšamo, ostale pa prirežemo toliko, da so v skladu z dolžino in višino najnižje mladike. Sorte z dolgimi, tankimi in vitkimi mladicami krajšamo močneje, da bodo imele pravo razmerje med jakostjo in dolžino.

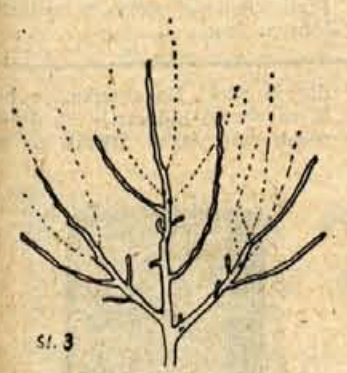

sl. 3

Ista drevesna krona drugo leto po obrezi. - Črtice kažejo odrezane in skrajšane poganjke

Voditeljico pustimo 15 do 20 centimetrov daljo kakor stranske mladice, pravoditeljico pa gladko odrežemo, da ne bi ovirala voditeljice v razvoju; če pa ni stranskih mladic, pa jo prikrajšamo prav na kratko.

Če manjka voditeljica, ali če se je morda odlomila, privežemo kako nižje stoječo mladico v navpični smeri na palico, ki smo jo pritrdili v krono ter vzgojimo iz nje novo voditeljico. Voditeljico obrezujemo vedno nad brstom, stranske mladice pa nad brsti, ki so obrnjeni navzven. Sorte, pri katerih rastejo veje v vodoravni smeri ali visijo celo navzdol, obrezujemo izjemoma nad brsti, ki rasto na zgornji strani mladic.

Drugo leto izberemo spet dve mladici, ki sta dovolj oddaljeni od spodnjih vej. Vse štiri veje morajo biti pravilno razvrščene, da zavzamejo prostor na vseh štirih straneh krone. Ostale, posebno močne, dolge in navpične poganjke, ki jih ne potrebujemo za vzgojo glavnih vej, odrežemo, pustimo pa drobne in kratke izrastke ter šibke, vodoravno rastoče mladice. Porežemo vse tiste poganjke, ki rastejo na hrbtni strani glavne veje ali poganjajo v notranjost krone pa tudi druge, ki niso v pravi smeri ali so pregoste.

Tretje leto in pozneje, v kolikor nismo zasnovali glavnih vej, izberemo še primerne mladice za nje in izpopolnimo krono. Porežemo mladice, ki jih ne moremo uporabiti pri vzgoji krone, pri tem pa varujemo navzven rastoče in šibkejše mladice, ki rastejo prva leta vzgoje kot ojačevalni poganjki, pozneje pa kot prvi rodni les ali rodne veje. Voditeljice krajšamo le, če so slabotne ali vitke in dolge.

Na vsaki glavni veji je treba vzgojiti več stranskih ali rodnih vej, ki so v razdalji do enega metra. Stranske veje vzgajamo tako, da so pod glavno vejo in da rastejo v isti smeri z njo. Če bi rastle stranske veje bočno od glavnih vej, bi si pridobile ugoden položaj ter se razbohotile in pričele rasti navzgor.

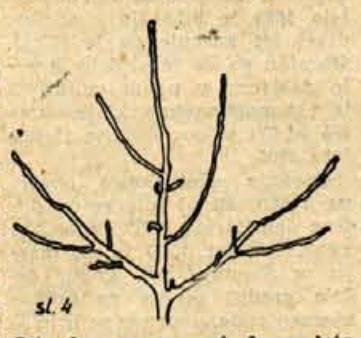

sl. 4

Ista krona po rezi drugo leto. Spodnji veji sta razprti s palicami, naslednji veji sta zasnovani

Pri rezi v poznejših letih izdatno redčimo močne, više stoječe veje in tiste na robu krone, medtem ko je treba niže ležeče močnejše veje varovati in podpirati v razvoju. Podpirati je treba razvoj slabših poganjkov, ki se pretvorijo v rodni les. Kasneje, ko začne drevo roditi, je treba redčiti rodni les v spodnjih delih krone. Tako se rodni les pomlajuje in obnavlja!

FRANC CIJAN

Ali so umetna gnojila res predraga?

Približuje se pomlad in na naših poljih bo kmalu zopet vse živo. Kmetje že pripravljajo vse potrebno za pomladansko setev in sadnjo, le vprašanje nakupa umetnih gnojil ostaja še marsikje odprto. Koncem oktobra lani so se umetna gnojila namreč podražila in od tedaj jih kmetje v glavnem ne kupujejo. Marsikdo niti ne ve, kakšne so nove cene umetnih gnojil, drugi zopet mislijo, da so gnojila predraga in da se jih zato ne izplača več uporabljati.

Res je, da so se gnojila podražila, tako da imajo sedaj pri nas na splošno isto ceno kot n. pr. v Zahodni Nemčiji, na Danskem ali na Holandskem. Tako stane 1 kg superfosfata 11.50 din (lani 4.50 din), 1 kg nitromonkala 17 din (lani 8.50 din) in 1 kg 40% kalijeve soli 13 din (lani 4 din), franko razkladalna postaja.

Ali se umetnih gnojil zaradi višje cene res ne izplača uporabljati? Na vsak način je tako mnenje napačno. Zato navajam rezultate 5 gnojilnih poskusov, ki jih je izvedla lani KZ Poljane v sodelovanju s selekcijsko postajo v Poljanah, pri najnaprednejših kmetih — zadružnikih. Omenjene poskuse so izvedli s krompirjem »Merkur« v 5 različnih krajih. Obdelovanje zemlje in oskrbovanje poskusnih nasadov je bilo običajno, prav tako tudi gnojenje s hlevskim gnojem, saj so bile poskusne parcelice odmerjene kar sredi njive, posajene s krompirjem. Le umetna gnojila so potrosili tako, kot so to zahtevali predpisi za poskus, in sicer: 500 kg/ha superfosfata, 400 kg/ha nitramonkala in 30 kg/ha 40% kalijeve soli. V jeseni so izkopali krompir z vsake parcelice posebej in stehtali pridelek. Dobljene rezultate navajamo v tabeli (povprečje vseh 5 poskusov).

Pridelek brez uporabe umetnih gnojil 27.460 kg/ha;

Pridelek z uporabo umetnih gnojil (NPK) 34.120 kg/ha;

Prirastek pridelka 6.660 kg/ha;

Vrednost prirastka 66.600* din;

Vrednost uporabljenih gnojil 6.850 din.

* Cena 1 kg krompirja = 10 din.

Zaradi uporabe umetnih gnojil se je torej povečal dohodek povprečno (za 5 poskusov) za 59.750 din na 1 ha. Ker so se umetna gnojila podražila, stane sedaj enaka količina umetnih gnojil (500 kg superfosfata, 400 kg nitramonkala in 300 kg 40% kalijeve soli) 16.500 din. Kljub temu znaša povečanje dohodka na 1 ha pod sicer enakimi pogoji še vedno 49.800 din.

Izvedeni poskusi nam torej kažejo, da se gnojenje z umetnimi gnojili, kljub temu da so dražja, še vedno izplača, saj sodi gnojenje z umetnimi gnojili med najučinkovitejše ukrepe za povečanje dosedanjih pridelkov, s tem pa tudi dohodkov. Seveda pa moramo pri uporabi umetnih gnojil vedno upoštevati, da dobro učinkujejo le, če uporabljamo prave vrste in količine umetnih gnojil, če jih uporabljamo ob pravem času, če pravilno kolobarimo in izdatno gnojimo s hlevskim gnojem, če kisla zemljišča apnimo, zlasti pa, če uporabljamo dobro in zdravo seme in posevek ali nasad tudi pravilno in skrbno oskrbujemo.

Pod takimi pogoji bodo umetna gnojila zanesljivo učinkovala, povečani pridelki pa bodo, kljub višji ceni umetnih gnojil, še vedno dovolj bogato poplačali kmetov trud.

Ing. K. M.

DRUŽINSKI POMENKI

Beseda, dve o milu

Ste že kdaj razmišljali, kako koristno lahko porabite milo? Za pranje in umivanje vsekakor, to je jasno. Dobro pa je, če veste, da vam bo milo prišlo prav tudi v naslednjih primerih:

Če se vam predali v omari težko odpirajo, jih namažite po zunanjih robovih z milom — in šlo bo laže.

Zarjavele igle zabodite v kos mila in jih pustite tako nekaj časa. Rja bo kmalu izginila. Prav tako si pomagate z milom, če je blago debelo in se težko šiva.

Preden se postopite kakega zelo umazanega dela, si močno otrite roke s suhim milom. Ko opravite delo, umijte roke in z zadovoljstvom boste ugotovili, da so umazanija odlično izpere in da so roke ostale povsem nepoškodovane.

V vsakem gospodinjstvu je nedvomno dosti majhnih koščkov mila. Največkrat ne vemo, kako naj jih porabimo. Da jih boste koristno porabile se ravnajte po sledečih nasvetih:

Koščke mila močno osušite in jih zmeljite. Tak milni prah vam bo zelo koristen pri pranju volnenih tkanin.

Koščke mila devljite v steklenico; v katero ste natočili malo vode. Milo se bo počasi stopilo in tako boste dobili tekoče milo, ki vam bo prišlo posebno prav pri umivanju rok.

Pismo o vzgoji

Draga prijateljica!

Pišeš mi, da otroci lepo rastejo, vsak dan so večji. Ko so bili stari okoli enega leta, si želela, da bi čimprej zrasli in bo manj dela z njimi. No, sedaj je pa prav narobe: čim večji so, tem večje skrbi in sitnosti Ti povzročajo. To je resnica: majhni otroci, majhne skrbi, veliki otroci, velike težave. Posebno Te skrbi punčka, ki se včasih prav čudno obnaša.

Najprvo bi Ti rada povedala, da kakih za vse veljavnih »katekizmov« in pravil o vzgoji ni, ker jih ne more biti: kakor težko najdeš dva na zunaj popolnoma enaka človeka, tako je prav tako težko najti dva popolnoma enaka značaja. Zato je treba vsakega otroka posebej prav natanko spoznati in potem ravnati tako, da bo uspeh najboljši.

No, si misliš, to pa vsak ve in za to Te nisem prosila nasveta. Toda jaz sem kljub temu prepričana, da marsikatera mamica ne razmišlja o tem in hoče, da bi mladi državljani takoj, že od prvega dne delali tako, kakor si oni zamišljajo. Ne računajo s tem, da so to sicer majhne, a samostojne osebice, s čisto svojo notranjo podobo, s svojim pogledom na svet in življenje, s čisto samosvojim odnosom do soljudi.

Čudiš se, da so celo otroci istih staršev včasih med seboj tako različni, kakor da ne bi imeli iste matere. To je popolnoma naravno! Kar pomisli malo nase, kako sta bila z Ivanom različna, ko sta se poročila; čeprav sta se imela zelo, zelo rada, je vendar trajalo skoraj deset let, da sta se »ujela«, da sta pričela delati in misliti s »skupno glavo. Da sta isto premišljevala in včasih celo o isti stvari naenkrat spregovorila. Morda si postajata celo na zunaj malo podobna — mislim vsaj v določenih potezah, gibih, kretnjah, govoru in mimiki. Brez vseh tečav še danes ne gre, pa sta zrela in pametna človeka. Od otroka, ki ima neprimerno težji položaj, ki ga moti in vpliva nanj sto in sto različnih stvari, ki je sam ves nebogljen in šibak, pa zahtevaš, naj se v vsem ravna po Tvojih mislih in željah! Pa vendar sklepam iz Tvojega pisanja, kako malo poznaš svoje otroke. Kako malo veš o njih čustvovanju in mislih. Potem se pa čudiš, da Tebi ne zaupajo, kot bi Ti želela; v prijateljskem krogu so pa zelo zgovorni!

Kaj pa si Ti storila za to, da bi videli v Tebi ne le krušno mater ampak tudi prijateljico in svetovalko? Ali si se vsaj poskušala vživeti v njihov svet, v njihove težnje in v na zunaj sicer drobna, a za otroka nadvse važna in življenjsko odločilna hrepenenja? Ali si morda še ob prvi takšni priliki odpravila vsiljivega vpraševalca ali vpraševalko s tem, da to »še ni zanjo«, ali da ji take stvari celo »prepoveduješ misliti!« Tega vendar ni mogoče prepovedati in otrok je šel pač drugam po nasvet. Žal, navadno ne k pravemu »zdravniku«. Ne, draga moja, samo to, da je otrok pač Tvoj, da ga hraniš, oblačiš in pošiljaš v šolo, za otroka že zdavnaj ni dovolj. Marsikateri otrok sam tega niti ne ceni in ga bodo starši zaman prepričevali, koliko se žrtvujejo zanj — otrok tega enostavno ne razume ali pa smatra, da je ta — materialna — skrb zanj sama po sebi razumljiva.

Oprosti, da sem Te malo »v roke vzela«, ali verjemi, da je bilo tudi to potrebno. Upam, da boš svojo jezico kmalu pohladila in boš prihodnje pismo spet brala z istim zanimanjem.

Te lepo pozdravlja

Tvoja Ančka

Dva ljubka modela oblek v obliki plašča. Te vrste oblek nosimo lahko same, ali pa pod nje oblečemo svetle bluze ali puloverje.

Oblačenje - priljubljena tema ženskega spola

„Nekaterim vse pristoji!"

Vsem znani pregovor »obleka naredi človeka« še vedno drži. Vsekakor pa ne smemo soditi človeka po zunanjosti, kajti mnogokrat se skriva pod najskromnejšo obleko dober in plemenit, a pod lepo slab človek. Seveda pa nehote presodimo človeka po neurejeni obleki, zlasti velja to za ženski spol. Umazana obleka, ki ji morda manjka še celo gumb in ima odparan rob, daje slabo spričevalo dekletu ali ženi. Obleko s takimi pomanjkljivostmi, četudi so sešite iz najboljšega materiala, ne napravijo dobrega vtisa. Boljša je skromna, preprosta, vendar čista in negovana obleka. Svojega bistva z obleko ne moremo spremeniti, ker se ves naš značaj izraža v naših dejanjih in vedenjih.

Zakaj slišimo mnogokrat pripombe, da »nekaterim vse pristoja«? Vsa skrivnost je samo v pravilnem in okusnem oblačenju. Z obleko lahko skrijemo marsikatero pomanjkljivost ali hibo, nasprotno pa to še lahko bolj podčrtamo, če se ne znamo pravilno oblačiti. Važno je predvsem, da spoznamo sebe — svoj tip in da tako ugotovimo, kako naj se oblačimo, da bo obleka v skladu z našo osebo.

Ugaja nam to in ono. Posnemanje ni nič napačnega. Zavedati pa se moramo, kaj lahko posnamemo, kajti kar je na eni lepo, je na drugi lahko smešno. Če ste vitki, se lahko odločite za obleko z zvončastim, ali celo v pasu nabranim krilom. Če ste precej močni, bodite v širinah kril bolj skromni, da ne bi prišle okrogle oblike preveč do izraza. Treba se je ravnati pač po modi, upošteva pa naj vsaka razen tega tudi, kaj se ji poda.

Vitke ženske lahko nosijo obleke različnih vzorcev, močnejše naj si izberejo enobarvne tkanine ali pa solidne vzorce. Črtasto blago pristoja počez krojeno vitkim, po dolžini pa močnim osebam.

Morda ste že spoznali, da ste mnogo bolj prikupni, kadar se oblečete preprosto — športno, kot morda v obleki, ki ima vse mogoče na sebi. Krilo in bluza je najbolj praktično žensko oblačilo. V hladnih dneh oblečete preko bluze še jopico in če ste pri nakupu mislili tudi na skladnost barv, ste lahko zelo okusno oblečeni. Različne kombinacije barv vaše bluze in jopice vam bodo vedno prijetna sprememba. S seboj boste zadovoljne, dobro se boste počutile in boste prijetne za svojo okolico. Omenjeni način oblačenja je najbolj enostaven, najbolj praktičen in najcenejši. Te vrste oblačil lahko rabite z malimi izjemami skoro v vsakem letnem času.

Praktični nasveti

Preproge se kaj rade vihajo na vogalih. Da bi to preprečili, našijte na spodnjih straneh vogalov trikotnike iz blaga in vložite vanje koščke kartona.

Steklenice za mleko čistite s krompirjevimi olupki. Prav lepo jih boste tudi umile, če boste natrgale časopisni papir, ga stlačile v steklenico ter nalile malo vode in stresale steklenico, dokler ne bo papir pobral vse maščobe. Nato je treba steklenico temeljito splakniti z mrzlo vodo.

Prav tako boste lahko očistile steklenice, v katerih je bil petrolej, s peskom in apnenim mlekom.

Ne pozabite na vrv za sušenje perila in ščipalke. Treba jih je od časa do časa oprati, da ne bi prišli madeži na belo perilo.

Krtače za lase boste lepo očistile z otrobi, če jih boste drgnile drugo ob drugo. Če so postale ščetine že zelo mehke, postavite krtačo za 5 minut v čisti amonijak. Nato jih pa sušite daleč od ognja, ne da bi jih otresale. Ko bodo suhe, bodo ščetine spet trde.

Za krajše večerne urice

Križanka

Vodoravno: 1. veselo presenečen, 7. šaloigra, burka, 12. prekmursko žensko ime, 13. stavljenim ali zadetim dvema številkama v loteriji, 14. arabsko moško ime, 15. ovire, pregraje, 17. ime velikega moža, ki je postavil temelj srbskemu književnemu jeziku in sestavil prvi srbski pravopis, 18. pristaniško mesto v grški Makedoniji, 19. površinska mera, 20. števnik, 21. žuželka, mojster predenja, 22. samoglasnik, 23. strupen alkaloid v tobaku, 25. apno (arabsko), 26. sestavni del opere (narobe), 27. naš državni boksarski reprezentant, 29. postopač, 30. grški bog lepote in umetnosti.

Navpično: 1. državljan ene izmed republik v FLRJ, 2. ljudska republika v jugovzhodni evropi, 3. čisto tak, 4. tvorba na koži, 5. šesta in tretja črka abecede, 6. patrone, 7. bivši egiptovski kralj, 8. amidooglikova kislina, amidobencol (d=n), 9. RBE, 10. glavno mesto LR Bosne in Hercegovine, 11. prebivalec velike celine, 16. žensko ime, 18. zlodij, strašna prikazen, 21. odprtinici v koži, 22. pogorje v Sovjetski zvezi, 24. kiparsko delo, 25. krajšava za krajevni ljudski odbor, 28. junaška pesem.

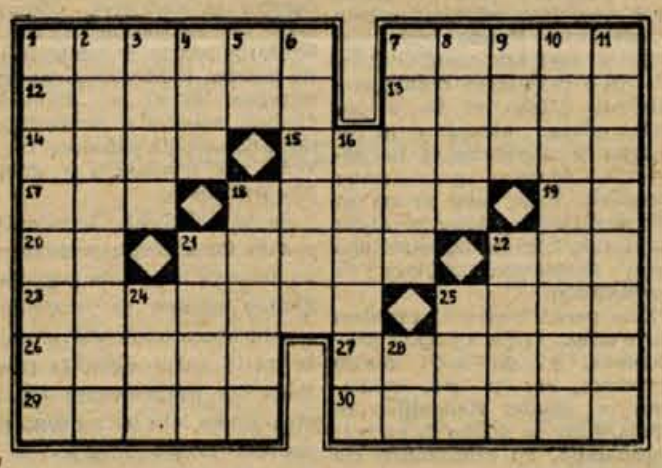

Zgodovinsko branje 7

Železarstvo na Gorenjskem

Slavko Smolej : Železarske Jesenice

Skupaj hrani Tehniški muzej na Jesenicah 21 kolajn in več diplom, ki so jih v 19. stoletju zaslužile vešče in pridne roke prednikov današnjih javorniških in jeseniških železarjev. Vsebina mangana v jeklencu in pa manganova ruda, ki so jo dajali v vsipke gorenjskih plavžev, je ustvarjala v jekleninah gorenjskih fužin tista odlična svojstva, mimo katerih ni mogel nihče brez hvale, ki je v zgodovini kadarkoli pisal o izdelkih fužin pod Karavankami ali kasneje o izdelkih železarske industrije v Jeseniški dolini.

Dobičkanosen posel z izvozom manganovega železa je KID imela več let. Potem pa je Francozom uspelo izdelati feromangan s 70% mangana. Ugodnejše prometne zveze ter bližnji inozemski trg je omogočil Francozom, da so feromangan prodajali ceneje kot KID. Vendar pa se kljub konkurenci KID ni odrekla izdelavi manganovega železa.

V letu 1880 je KID izvozila še 10.700 stotov svojih izdelkov, v letu 1885 pa je padel izvoz na pičlih 100 stotov. Tudi rudne zaloge v Karavankah so se začele zmanjševati. Leta 1884 je KID prvič dobila železno rudo iz Koroške. Zaradi slabih perspektiv rudnih ležišč pri Savskih jamah je isto leto KID morala naročiti 65.000 metrskih stotov železne rude iz Afrike.

Takrat je za KID nastopila doba, ki je terjala temeljito reorganizacijo zastarelih obratov. Družbi je uspelo, da je pridobila k sodelovanju nemško tvrdko Vogel & Noot, znano dobaviteljico vojaških lopat za pionirje in druge opreme evropskih armad. Denarna kri vojnih dobaviteljev, ki so imeli svojo tovarno na Zgornjem Štajerskem, je poživila KID. V nadzorni odbor KID sta prišla Hugo v. Noot in Friedrich Vogel, ki sta zvišala akcijski kapital pri KID na 2,700.000 goldinarjev.

Ko so tako rešili finančno vprašanje, so delničarji KID vpričo naglega tehničnega napredka v industriji jekla spoznali, da je bolj dobičkanosno prodajati jeklo v vagonskih pošiljkah in ne več v metrskih stotih. Proizvodnje takih količin železninarskega blaga pa izčrpane rudne jame v Karavankah niso več zmogle, niti niso tega zmogle zastarele kapacitete pudlovk, pretopilnic in plavžev na Savi, na Javorniku in v Bohinju. Tudi odročni gozdovi niso bili v stanju dobavljati zadostnih količin oglja, ker ni bilo še železnic, ki bi vodile v najbogatejša področja gozdov (Bohinj, Tržič).

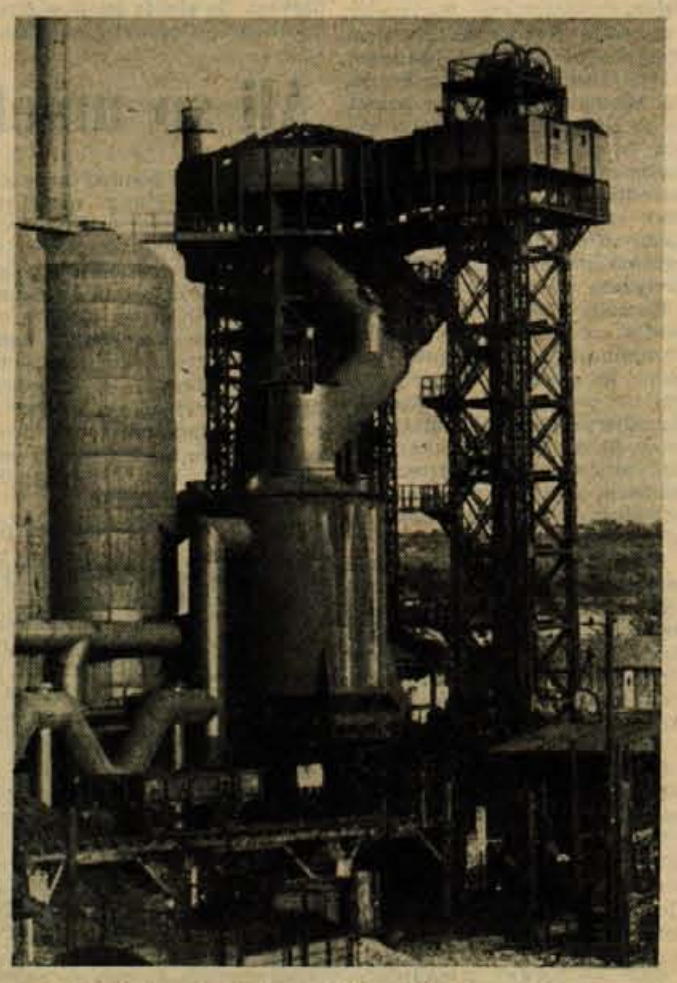

Eden izmed plavžev v Škednju — pri morju

Kako naglo je začelo pojemati število rudarjev v Karavankah nad Jesenicami kmalu potem ko so zgradili na Jesenicah—Savi v letih 1889 do 1890 nove obrate, začetke moderne jeseniške železne industrije: martinovke in valjarno, je razvidno iz naslednjih številk. Še leta 1895 je bilo 210 rudarjev, deset let kasneje pa le še 43. Obratno pa se je zvišalo število delavcev v novih valjarnah in pri martinovkah, ki je narastlo od 771 v letu 1895 na 1516 v letu 1905.

Gradnja centralnega obrata na Jesenicah ni bila edina poteza delničarjev KID konec devetdesetih let. KID je pri morju, v Škednju pri Trstu, začela graditi plavže za prekomorsko rudo, naprave za izdelavo koksa, in valjarne. Prvi plavž je bil v Škednju zgrajen leta 1897, isto leto, ko so ga na Savi podrli. Ko so v Škednju zgradili leta 1907 drugi plavž, so podrli onega na Javorniku. Tretji plavž v Škednju pa so zgradili leta 1912. Prvi plavž v Škednju so zgradili iz izkupička širnih kompleksov gorenjskih gozdov, ki jih je KID prodala verskemu skladu. Plavže v Škednju so spočetka kurili z uvoženim koksom, kasneje pa s koksom, ki so ga izdelali v Škednju.

Nove naprave v Škednju so bile mnogo večje kot pa naprave KID na Gorenjskem, na Jesenicah in na Javorniku. Največja produkcija v plavžu na Javorniku je znašala leta 1896, 42.359 metrskih stotov, plavža na Jesenicah pa 40.670 stotov. Plavž v Škednju je leta 1899 dal 568.450 metrskih stotov proizvodnje.

Dograditev nove železniške proge z Jesenic na Trst s prehodom skozi Karavanke, je bila za obstoj industrije na Jesenicah zelo važna. Hkrati pa so

Miniaturni spominski ingot — Škedenj, 5. nov. 1912

se obrati v Škednju in na Jesenicah med seboj približali. To je dalo finančnikom KID novega poguma za gradnjo nadaljnjih naprav na obali Jadranmorja. Planirane investicije so z denarjem radevolje podprli dunajski kreditni zavodi, razen njih pa še tret. nem. tvrdka, denarni zavod Born & Busse iz Berlina, ki si je tudi izgovorila pravico sedeti v nadzornem odboru upravnega sveta KID.

Problemi tarifne politike v podjetjih

V „Plamenu“ bodo napake odstranili

Takoj po potrditvi tarifnega pravilnika v tovarni »Plamen« v Kropi so bili vsi prepričani, da je tarifni pravilnik dober Po enem letu pa se je pokazalo, da je tarifni pravilnik za nekatera delovna mesta, predvsem kvalificirana in visokokvalificirana zelo pomanjkljiv. Ugotovili so, da so pri ocenjevanju delovnega mesta preveč gledali oziroma ocenjevali človeka-delavca, ki je bil takrat na njem zaposlen.

Premalo so pomislili, da mlad kvalificiran delavec v enem letu lahko napreduje ter, da se na posameznih delovnih mestih delavci in uslužbenci med letom menjajo, zato sedaj na takih delovnih mestih delavcev ne morejo pravično plačevati, ker nimajo v pravilnem razponu tarifnih postavk, ki bi omogočale kljub omenjenim spremembam zaposlenih, za enako delo enako plačilo.

O pomanjkljivosti tarifnega pravilnika so razpravljali na zadnjem zasedanju DS in sklenili, da bodo izdelali nov tarifni pravilnik na podlagi analitične ocenitve delovnih mest. DS je zadolžil posebno strokovno komisijo, ki bo ocenila delovna mesta in istočasno brez dvoma odkrila še morebitne skrite rezerve ter ugotovila, če so posamezniki glede na strokovno znanjo in potrebno prakso na ustreznih delovnih mestih.

Tudi v premijskem pravilniku so so med letom pokazale neke pomanjkljivosti. Načelno je premijski pravilnik še kar dober, vendar za posamezna delovna mesta niso dosti nazorno prikazana dela, ki za nadpovprečno delo opravičujejo dodatno plačilo — premijo.

Najbolj izpopolnjen imajo cenik v normah. Kljub temu, da so v preteklem letu norme presegali v povprečju za 13.9%, so v sporazumu z DS in sindikatom sklenili na posebnih sestankih, ki so jih imeli po obratih, da norm, razen na tistih delovnih mestih, kjer se je spremenil tehnološki proces dela z boljšo organizacijo, ne bodo popravljali, temveč bodo na račun 13.9% preseganja izboljšali kvaliteto izdelkov in zmanjšali režijske stroške.

Postopoma bodo normirali še ostala nenormirana delovna mesta, kjer so za to že dani pogoji.

Kroparski kovinarji se zavedajo, da od pravičnega nagrajevanja tudi zavisi večja storilnost dela, zato bodo temu vprašanju v letošnjem letu posvetili posebno pozornost. **C. R.**

Ali naj bo to mladini v Gorjah v čast

Dne 19. marca 1956 v večernih urah so se sestali v gostilni Pogačnik v Sp. Gorjah pri Bledu Franc Zupan, Albin Bukovnik, Jože Šranc, Jože Frče in Janez Dornik, vsi stari 20 let, in tam popivali. Okrog 23. ure so bili že toliko vinjeni, da so v svoji objesnosti iz gospodarskega poslopja gostilničarja vzeli vprežni voz in se z njim odpeljali po klancu proti Vintgarju. Ko so prišli v Vintgar v bližino tovarne drobne lesne embalaže, so delavke slišale njihovo vpitje in so zato zaprle vsa glavna vrata podjetja. Odprta so ostala samo ena stranska vrata, skozi katera so delavke nosile les v delavnico. Delavka Marija Špik, ki je prišla v tem trenutku na dvorišče, je opozorila objestneže, da je vstop v prostore tovarne prepovedan. Na to opozorilo se niso ozirali, ampak so pričeli z neumestnimi šovinističnimi izrazi žaliti delavke, ki so po rodu Primorke. Prišli so v delovne prostore podjetja in pričeli motiti tovarišice pri delu. To jim še ni bilo dovolj. Zupan je vzel z okna v delavnici ročni sveder in ga neopaženo vtaknil v luščilni stroj, ki tedaj ni bil v pogonu. Kmalu nato so zlikovci odšli.

Drugi dan so delavke spustile v pogon luščilni stroj. Ker je bil v njem ročni vrtalni sveder, se je zdrobilo zobčasto kolo v premeru 18 cm. Zaradi okvare na stroju je morala tovarna prekiniti s proizvodnjo kolomaznih škatlic, ker nima v zalogi luščenega lesa, niti rezervnega dela za stroj. Škoda na stroju in škoda zaradi prekinitve proizvodnje bo vsekakor velika, saj stroj ne bo uporaben, dokler ne bo nabavljeno novo zobčasto kolo.

Kako naj označimo to objestnost in vandalsko ponašanje teh mladincev? V času, ko se borimo z mnogimi gospodarskimi težavami in se ostala mladina spominja svojih velikih delovnih akcij ter se pripravlja za nove, to dejanje za omenjene mladince iz Gorij prav gotovo ni najbolj častno.

Š·sodišča

Marija Podbreznik, že 4 krat sodno predkaznovana zaradi velikih in malih tatvin, je zadnjo kazen prestala oktobra 1955. V zaporu se je seznanila z obsojenko Slavko Artač z Jesenic in od nje dobila naslov njenega moža Franca Artač in njenih staršev Smrekar Alojza iz Hrušice pri Jesenicah. V drugi polovici meseca oktobra 1955 je prišla na Hrušico in tam poiskala Smrekarjevo družino, t. j. starše Artač Slavke. Predstavila se jim je, da je bila skupaj z njihovo hčerko v zaporu, ki jo je napotila, naj jih obišče. Brž na to je zaprosila za 1000 dinarjev, da bi si kupila vozno karto do doma na Štajersko. Smrekarjevi so ji posodili 600 dinarjev, nakar je Podbreznikova takoj odšla. Dva dni kasneje, t. j. 27. 10. 1955 je prišla na stanovanje Artač Franca na Jesenicah. Dejala mu je, da jo k njemu pošilja njegova žena Slavka, da bi mu oprala perilo, poribala stanovanje in opravila ostala gospodinjska dela. Artač Franc ji je verjel in jo sprejel, tako da je imenovana ostajala sama v stanovanju, ko je on odhajal v službo. Ostala je 2 dni in mu v resnici pomagala opraviti gospodinjska dela. 29. 10. 1955 je izjavila, da gre domov ter mu dala svoj naslov. Pred odhodom ga je prosila, da ji posodi za teden dni zimski plašč njegove žene, vreden 10.000 din, naglavno ruto, vredno 1000 din ter da bi ji posodil tudi 100 din. Denarja ji ni posodil, ker ga ni imel, ostale predmete pa ji je izročil. Dva dni po odhodu Podbreznikove pa je Artač ugotovil, da mu je zmanjkala tudi zlata zapestna ura z več kamni in takoj zasumil, da je to tatvino morala izvršiti Podbreznikova. Ker po odhodu o Podbreznikovi ni bilo ne duha ne sluha, se je sam napotil na Štajersko in jo iskal na naslovu, ki mu ga je dala, vendar storilke ni našel, ker je nihče ni poznal.

Spoznal je, da je bil ogoljufan. Nekaj dni kasneje mu je tudi žena pisala iz zapora, naj pazi, da ne bo nasedel tej osebi, če bi prišla do njega. Zadevo je prijavil PLM, ki je po daljšem iskanju isto našla in je bila 22. 3. 1956 predana Javnemu tožilstvu..

OPOZORILO

Obveščamo, da se vrši obvezno cepljenje proti kozam in davici na območju občine Kranj in sicer:

— prvo cepljenje od 15. 4. — 25. 4. 1956

— drugo cepljenje od 14. 5. — 23. 5. 1956

na običajnih vsakoletnih cepiščih.

Cepljenje je obvezno za vse zdrave otroke, roj. v letu 1955 in za vse tiste otroke, roj. v letu 1949—1954, ki iz kakršnih koli razlogov še niso bili cepljeni.

Naprošamo starše obolelih otrok, da prinesejo na določeni dan cepljenja na določeno cepišče zdravniško potrdilo o bolezni svojih otrok.

Vse starše pozivamo, da pripeljejo k cepljenju otroke, ki pomotoma ne bi prejeli posebnih vabil v svrho cepljenja.

Dan cepljenja bo pravočasno objavljen z lepaki v posameznih krajih občine Kranj.

Občinski sanitarni inšpektorat Kranj.

OBJAVE-OGLASI

Prodam dobro ohranjeno klavirsko harmoniko, 48 basov. Trboje 37, P. Smlednik.

Iščem šiviljo na dom. Šivanje za otroke. Naslov v upravi.

Prodam ali zamenjam za zidno opeko ali deske nov gumi voz samski zapravljivček, kobilo 8 let staro — lipicajner. Ogled, Legat Jernej Naklo.

Učiteljica išče sobo v Kranju ali okolici. Naslov v upravi lista.

Elektro motor 5,5 KM prodam. Markič Franc, Stražišče 81.

Prodam 14 tednov brejo črno svinjo in dva pisana jesenca od 50—60 kg. Breg 4, P. Kranj.

Prodam ograjo (betonske stebre in mrežo) 40 m po ugodni ceni ali zamenjam za suhe deske. Naslov v upravi lista.

Prodam zazidljivo parcelo 1.740 m² na Kokrici. Naslov v upravi lista.

Prodam nezazidljivo parcelo za obdelovanje z vrtom uto in lopo za shrambo na razglednem prostoru, Kranj — Klanc. Naslov v upravi lista.

Moško kolo v dobrem stanju **prodam.** Zelnik, Goriče 10, Golnik.

Prodam dvostanovanjsko hišo, Kranj — Klanc 84. Informacije pri stranki v pritličju.

Prodam novo komodo z podstavkom. Naslov v upravi lista.

Prodam otroško posteljo s predalom. Kopač, Kranj — Huje 24 (Novi dom).

Motorno kolo »Puch« 200 ccm v odličnem stanju **takoj prodam.** Naslov v upravi lista.

Sprejmem zidarske vajence. Zidarski mojster Bidovec Miran, Huje 3, Kranj.

Prodam parcelo 1.000 m² na »Velikem hribu« - Kranj, 120 m² Čater Milan, Kranj, Cesta na Rupo 20.

KAMNOSEŠTVO Kranj, išče prazno ali opremljeno sobo za takoj.

Pozor! Odprt je nov lokal za kvalitetno čiščenje in barvanje čevljev in vseh usnjenih izdelkov in to usnjene plašče, damske torbice, aktovke in vse vrste semiš čevljev. Jamčim za vzdržljivost barve. Kranj, Koroška c. 1 — nasproti mlečne restavracije.

Prodam: lepe fornirane spalnice z valovito imitacijo, (ogrodje, fotelje), kombinirane kuhinje, orehovo fornirane štiridelne knjižne omare in pručke po 400 din, tudi na potrošniški kredit. Naslov v upravi lista.

Ugodno prodam 2 zazidljivi parceli ob glavni cesti Visoko—Luže in ob cesti Visoko—Hotemaže. Elektrika in voda 15 m. Likozar Pavel, Visoko, P. Šenčur.

Stalno kupujemo večje količine rezanega in okroglega lesa od jesena, bukve, oreha in hruške. Ponudbe z navedbo količine in dimenzij pošljite na Tovarno športnega orodja »Elan«, Begunje na Gorenjskem.

KZ Voklo, p. Šenčur išče samostojnega finančnega knjigovodjo. — Nastop takoj ali 1. V. 1956. — Plača po dogovoru. — Samsko ali družinsko stanovanje preskrbljeno. — Ponudbe z življenjepisom poslati do 15. t. m.

Preklicujem žaljive in neresnične besede, ki sem jih rekel v gostilni Ambrožič v Ljubnem o predsedniku Krajevnega odbora Ljubno tovarišu Langus Ivanu in se mu zahvaljujem, da ni tožil. Tako ne bom več govoril. — Pavlič Jože starejši, Ljubno 21.

Prodam nov radiosprejemnik »TESLA« — ima elektronske cevi Philips, ali zamenjam za zidno opeko. Naslov v upravi lista.

Okrajna gasilska zveza za Gorenjsko — Kranj, razpisuje mesto administrativnega uslužbenca(ko). Pogoji: Dokončana srednja šola s prakso v administraciji ali nižja srednja šola z najmanj 10 let prakse v administraciji. Plača in delovni čas po dogovoru. Ponudbe z dokazili o šolski kvalifikaciji in praksi poslati na Okrajno gasilsko zvezo Kranj, Titov trg. — Nastop službe takoj.

OBVEŠČAMO VSE POSLOVNE PRIJATELJE, DA IMAMO NOVO TELEFONSKO ŠTEVILKO 657 POŠTA KRANJ. MESARSKO PODJETJE OZZ KRANJ, SEDEŽ NAKLO.

IŠČEM IZPRAŠANEGA STROJNIKA ZA PARNI CESTNI VALJAR TEŽINE 10 TON. NASTOP SLUŽBE TAKOJ. PONUDBE POSLATI NA UPRAVO ZA GOZDARSTVO OLO KRANJ.

● Gledališče

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

14. aprila ob 16. uri — zaključena predstava za gimnazijo, ob 20. uri — izven, gostovanje v Radovljici, William Shakespeare »OTHELLO«.

15. aprila ob 16. uri — izven in za podeželje — Seliškar-Filipič »BRATOVŠČINA SINJEGA GALEBA«.

DPD »Svoboda« Šenčur uprizori v nedeljo 15. IV. ob 15. uri v Zadružnem domu Visoko šestič igro v 12. slikah — »DESETI BRAT«. Vljudno vabljeni!

KINO

KINO »STORŽIČ« KRANJ

13. aprila premiera francoskega filma »BELA GRIVA« ob 16. uri, ameriški barvni film »LETNO GOSTOVANJE« ob 18. in 20. uri. Zvečer ob 22. uri bo premiera amer. filma »DEKLE Z DEŽELE« (»Provincijalka«).

14. aprila francoski film »BELA GRIVA« ob 9.30. in 16. uri zadnjikrat, ameriški barvni film »LETNO GOSTOVANJE« ob 18. in 20. uri, premiera ameriškega filma »DEKLE Z DEŽELE« (»Provincijalka«) ob 22. uri. V glav. vlogi: Bing Krosbi in Grejs Keli.

15. aprila premiera ameriškega barvnega filma »ČAROBNI FIŽOL« ob 9., 13. in 14.30. uri, matineja ob 10.30. uri ameriškega filma »DEKLE Z DEŽELE« (»Provincijalka«), amer. barvni film »LETNO GOSTOVANJE« ob 16., 18. in 20. uri — zadnjikrat.

KINO »SVOBODA« KRANJ

14. aprila premiera ameriškega filma »DEKLE Z DEŽELE« (»Provincijalka«) ob 18. in 20. uri.

15. aprila matineja ameriškega barvnega filma »ŠKRLATNA DOLINA« ob 9. uri. — V glav. vlogi Gregory Peck, premiera francoskega filma »BELA GRIVA« ob 13.30. uri, ameriški film »DEKLE Z DEŽELE« (»Provincijalka«) ob 15. in 17. uri — zadnjikrat. — Predstava ob 20. uri odpade.

KINO »RADIO« JESENICE

13. aprila brazilski film »SINHA MOCO«, predstave ob 18. in 20. uri — zadnjikrat.

14. aprila premiera ameriškega barvnega filma »GENERALNI INŠPEKTOR«, predstavi ob 18. in 20. uri.

15. aprila premiera ameriškega barvnega filma »GENERALNI INŠPEKTOR«, predstave ob 16., 18. in 20. uri. Dopoldne ob 10. uri matineja ameriške barvne risanke »PETER PAN«.

KINO »PLAVŽ« JESENICE

13. aprila ameriški barvni film »MOGAMBO«, predstave ob 18. in 20. uri — zadnjikrat.

14. aprila premiera angleškega kriminalnega filma »TRINAJSTA URA«, predstavi ob 18. in 20. uri.

15. aprila angleški kriminalni film »TRINAJSTA URA«, — predstave ob 16., 18. in 20. uri. Dopoldne ob 10.30. uri matineja ameriške barvne risanke »PETER PAN«.

KINO KOROŠKA BELA

14. aprila ameriški barvni film »GENERALNI INŠPEKTOR«, — predstava samo ob 19. uri.

KINO ŽIROVNICA

14. in 15. aprila ameriški kavbojski film »OB VELIKI LOČNICI«. Predstave, v soboto ob 20. in v nedeljo ob 16. in 20. uri — zadnjikrat.

KINO DOVJE MOJSTRANA

14. in 15. aprila angleški kriminalni film »TRENUTEK ODLOČITVE«. Predstave, v soboto ob 20. in v nedeljo ob 17. in 19. uri — zadnjikrat.

KINO »SORA« ŠKOFJA LOKA

13. do 15. aprila franc. film »GROF MONTE CRISTO« — II. del.

KINO NAKLO

14. in 15. aprila amer. film »SESTRIČNA RAHELA«, predstava ob 20. uri.

KINO KRVAVČ CERKLJE

13., 14. in 15. aprila ameriški barvni film po svetovno znanem romanu Margarete Mitchelove »V VRTINCU«. V glavnih vlogah Clark Gable, Vivien Leigh, Leslie Hovard, Olivia de Havilland. Proizvodnje Metro Goldwin Mayer. Predstave v petek ob 20. uri, v soboto ob 16. in 20. uri, v nedeljo ob 9. uri dopoldan in ob 15. ter ob 19. uri.

Zlasti opozarjamo cenjene obiskovalce iz daljne okolice ter mladino na predstave v soboto ob 16. in v nedeljo ob 9. in 15. uri, ki so časovno za Vas zelo prikladne. Ne zamudite lepe prilike in oglejte si ta edinstveni barvni film, ki je eden najboljših v svetovni kinematografiji in traja polne štiri ure.

TA TEDEN BOMO GLEDALI

Kaj ima na sporedu Radio Ljubljana

Poročilo poslušajte vsak dan ob 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00 radijski dnevnik in 22. uri. Oddajo »Želeli ste — poslušajte« ob delavnikih ob 17.15 in ob nedeljah ob 15.15. uri. Kmetijski nasveti in kmetijska univerza vsak delavnik ob 12.30. uri.

PETEK, 13. APRILA

11.45 Cicibanom — dober dan! (Iz otroških pesmi G. Strniše).
12.00 Skladbe slovenskih avtorjev pojeta moški zbor »Angel Besednjak« Svoboda Tabor in pionirski zbor IV. gimnazije v Mariboru.
12.40 Pet slovanskih plesov Antonina Dvořaka.
14.30 Zanimivosti doma in po svetu.
15.40 Utrinki iz literature — Mira Alečkovič: Zakaj se ježiš na reko.
18.00 Spoznavajmo človeka — prof. Pediček: Razvoj in vzgoja značaja.
18.15 Pred mikrofonom so Štirje fantje.
18.45 Pesmi iz Paraguaya.
20.00 Tedenski zunanje-politični pregled.
20.15 Slovenske narodne pesmi izvaja Vaški kvintet, pojeta Rezika in Sonja.
20.30 Zborovske skladbe Stevana Mokranjca (oddaja s komentarjem).
21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.
22.30 Radijska univerza — a) Dr. ing. Jože Duhovnik: Kako nastane ruda — b) Velike industrije — Raoul de Vitry: Aluminij — II.

SOBOTA, 14. APRILA

11.05 Za dom in žene.
11.15 Lahek spored izvaja Mariborski pihalni ansambel p. v. Draga Lorbeka.
11.45 Pojte z nami, otroci!
12.40 Trije orkestralni odlomki iz oper Masseneta in Saint — Saensa.
14.30 Pionirski kotiček.
14.45 Pojo mladinski zbori.
15.40 Utrinki iz literature — Cvetko Zagorski: Pesmi.
16.00 Koncert po željah.
18.00 Okno v svet: Trgovina s sužnji.
18.15 Poje Ljubljanski komorni zbor p. v. Milka Škoberneta.
18.30 Jezikovni pogovori
20.00 Veseli večer.

NEDELJA, 15. APRILA

8.00 O športu in športnikih.
8.15 Srečanje v studiu 14.
9.00 Otroška predstava — Marcel Aymé: Škatli za barvice (pravljica).
10.00 Družinski pogovori.
11.00 Oddaja za Beneške Slovence.
12.00 Pogovor s poslušalci.
13.30 Za našo vas.
16.30 Spomladanska pot z Miklavža v Ivanjkovce (reportaža)
18.00 Radijska igra — J. S. Popovič: Simpatija in antipatija.
21.00 Kulturni razgledi.
22.15 Nočni koncert — Vasilije Mokranjac: Dramatična uvertura, Stanojlo Rajčič: Koncert za čelo in orkester.

PONEDELJEK, 16. APRILA

11.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — Dušan Kralj: Na Koprskem, reportaža.
12.40 Slovenske narodne v priredbi Cirila Preglja poje vokalni kvintet Antona Neffat.
14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — a) Sonce vir življenja, b) Življenje na enem kvadratnem metru zemlje.
15.40 Še pomnite tovariši? — Ivan Jan: V Okrogeljski luknji.
16.00 Z našimi solisti.
18.00 Iz naših kolektivov.
18.15 Gré Brouwenstijn in Ramon Vinay pojeta odlomke iz oper »Čarostrelec« in »Otello«.
18.45 Umetne in narodne pesmi poje Gorenjski vokalni kvintet.
20.00 Mladinska oddaja.
20.15 Simfonični koncert Češke filharmonije, dirigent Karl Ančerl.

TOREK, 17. APRILA

6.20 Naš jedilnik.
11.15 Mali dopoldanski koncert.
11.45 Cicibanom — dober dan! (Nasmejani cvet, pesmi M. Artiča v prevodu T. Pavčka).
12.40 Peter Iljič Čajkovski: Uvertura 1812.
14.30 Modni kotiček.
14.40 Glasbeni intermezzo.
15.40 Utrinki iz literature — F. S. Fitzgerald: Tri ure postanka.
18.00 Zunanje-politični feljton: Zgodovinsko poslanstvo ZN (opažanja člana jugoslovanske delegacije).
18.30 Športni tednik.
20.00 Tedenski notranje-politični pregled.
20.10 Slovenske narodne pesmi.
20.30 Radijska igra — Stojanovič: Mostovi na Toko-Riu.

SREDA, 18. APRILA

11.45 Radijska šola za višjo stopnjo — a) Sonce vir življenja, b) Življenje na enem kvadratnem metru zemlje.
12.05 Janez Krstnik Novak: Scenska glasba k veseloigri »Matiček se ženi«.
13.35 V pesmi in plesu po naši domovini.
14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — Dušan Kralj: Na Koprskem (reportaža).
14.35 Filmska glasba.
15.40 Utrinki iz literature — Allan Whicker: Strastna sovražnika.
18.00 Radijska univerza — Ciril Bernot: Lisenkove metode.
18.30 Za dom in žene.
18.40 Skladbe slovenskih avtorjev poje Mariborski komorni zbor p. v. Rajka Sikoška.
19.30 Arrigo Boito: Mefristofele, opera v 4 dejanjih s prologom in epilogom (prva izvedba v RL).

ČETRTEK, 19. APRILA

11.05 Za dom in žene.
11.45 Mladinski zbori pojo pesmi o pomladi (glasbena oddaja za pionirje).
12.40 Koncertni valčki.
13.35 Spored popularnih orkestralnih skladb.
14.30 Nove knjige.
14.40 Partizanske in množične pesmi poje Ljubljanski komorni zbor p. v. Milka Škoberneta.
15.40 Utrinki iz literature — Pesmi Črtomira Šinkovca.
16.00 Glasbene uganke.
18.00 Domače aktualnosti.
20.00 Kulturni obzornik.
20.15 Javni Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — sodelujejo priljubljeni ansambli in solisti.
21.00 Alberto Moravia (literarna oddaja).

Kratek obisk v Poljčah

Umnejše kmetijstvo osvaja srca

Pomlad postaja iz dneva v dan bolj »vsilijiva«. Čeprav je sonce že precej pridobilo na moči, se le s težavo prebija skozi oblake, ki še vedno nosijo v svojih nedrjih sneg in dež.

Pomladanska dela na polju so se nekoliko zakasnila. Nekateri sicer pravijo, da je zadnji sneg, ki je zapadel prejšnje dni, »bajtarjev gnoj«. — Naj bo že tako ali drugače, znanilci pomladanskih del na poljih se že pojavljajo.

Na vasi bo zadihalo spet živahnejše življenje...

EN DAN v Poljčah. Na Kmetijskem posestvu in Kmetijski šoli. Tam, kjer se uče mladi fantje in dekleta kmetijske in gospodinjske abecede.

En dan med ljudmi, ki skrbe za to, da bi se kmetje naučili kar najbolj umnega kmetovanja.

KMETIJSKA ŠOLA in Kmetijsko posestvo v Poljčah sta zares posrečeni obliki združitve teorije o kmetijstvu z njegovo prakso. Kar se mladi fantje in dekleta nauče v predavalnici in kar si z žuljavimi in malce okornimi rokami zapišejo v

LEPA STAVBA KMETIJSKE ŠOLE V POLJČAH

»vezke, takoj tudi preizkusijo v praksi. Posestvo ima hleve, svinjake, stroje, zemljo. Teorija dobiva na tak način praktično veljavo.

V začetku je bila v Poljčah večletna Kmetijska šola. Toda zanjo ni bilo velikega zanimanja. Težko je bilo namreč kmetom poslati v šolo sina ali hčer za dve leti in tudi dlje. Zato so sedaj sklenili, da bo šola enoletna, vendar bo trajala dve zimi. V tem času doma najlaže koga pogrešajo.

Zgolj kmetijska šola pa ne bi dosegla popolnoma svojega namena. Uprava šole meni, da bi bilo prav in potrebno, če bi se med letom prirejali tudi razni drugi tečaji za kmetovalce. Ne bi bilo napak, če bi se od časa do časa zbrali na krajšem tečaju vodje sekcij mladih zadružnikov, nadalje ekonomi in knjigovodje zadrug. Tudi učiteljem, ki uče na vasi, ne bi škodovalo, če bi se seznanili z osnovnimi pojmi o kmetijstvu. Danes se še vedno srečujemo s pojavi, ko kmetje poniževalno gledajo na vaškega učitelja, češ, saj ne zna drugega kot poštevanke in spreganja glagolov. »Kaj on ve o našem vsakdanjem, trdem kmečkem delu«, menijo mnogi. Če bi učitelji znali tudi kaj več o kmetijstvu, bi jim bilo laže premostiti prepad med šolo in kmetom, ki je ponekod še vedno precej občuten

Te pobude zaslužijo vso pozornost kmetijskih zadrug in drugih prosvetnih organov. Ni namreč nobenih ovir, da ne bi postala Kmetijska šola v Poljčah, središče kmetijskega izobraževanja na Gorenjskem. Za to imajo pač vse pogoje.

»STARO« V BORBI Z »NOVIM«

Nikjer ne prodira »novo« tako počasi kot prav na vasi. Deloma je to razumljivo. Stare šege in navade se prenašajo iz roda v rod, z očeta na sina, na vnuka...

»Že moj ded je tako obdeloval zemljo, in preživel se je. Se bom pa še jaz«! Te besede lahko večkrat slišiš tudi danes. Nič ni čudnega torej, če posamezniki še vedno nimajo razumevanja za izobraževanje in zaupanje v nove sodobnejše in ekonomičnejše načine obdelovanja zemlje.

Ko je prišel Janez po uspešno končani kmetijski šoli domov, ga je sosed pobaral: **»Zakaj neki le hodiš v šolo? Saj znaš kositi, kidati gnoj in »futrati« živino! — Več ti pa tudi treba ni!«**

Janez, ki je v kratkem času spoznal koristi, ki jo prinaša napredno in umno kmetijstvo, mu je brž odgovoril: **»Ej, oča, kako lepo bi bilo, če bi človek vedel, česa vsega ne ve!«**

SEM IN TJA PO POSESTVU

Kdor bi mislil, da bo ob sicer zelo lepem poslopju Kmetijske šole zagledal razsežno

Ema in »Mlaka« sta dobri prijateljici

posestvo z urejenimi gospodarskimi poslopji, se moti. V pisarni upravnika Vinka Pačnika visi na steni parcelni zemljevid posestva. Z rdečimi lisami so naznačene njive in gozdovi. Ti pa so tako razdrobljeni in raztreseni, da je kaj. Že laiku postane nemudoma jasno, da je nadaljnji razvoj posestva odvisen od arondacije.

Posestvo, ki je sicer vzorno vodeno, nima prav tako lastnih gospodarskih poslopij, temveč jih ima v najemu. Ni čudno, če znašajo potem splošni stroški poslovanja kar 48%. Vendar je moč tudi v sicer zasilnih prostorih zapaziti dobro in gospodarno upravljanje.

Ema Rijavec, ki dela v svinjaku, kjer je 20 plemenskih svinj, ki skote letno od 180 do 240 pujskov, se res lahko pohvali s svojim delom. Ko jo je hotel letos naš fotoreporter slikati, se je najprej malce namuznila, pozneje pa dejala svinji, »Mlaki« po imenu: »No, vidiš »Mlaka«, pa se bova slikali. Kdo bi mislil, kaj?« Hkrati je »Mlako« počohala za ušesi, le-ta pa se je zadovoljno obregnila vanjo in se prepustila na »milost in nemilost« objektivu.

V hlevih imajo tudi 28 glav rdeče-cikastega goveda. Lani so dosegli povprečno molznost pri kravah v višini 2448 litrov s povprečno tolščobo 3,8.

Tudi z mehanizacijo ni kdo ve kako dobro. Čeprav imajo traktor, snopoveznico, puhalnik za seno, brane, pluge, bi potrebovali še vrsto lažjih strojev za obdelovanje zemlje. Upravnik Pačnik ima v načrtu nek univerzalni stroj, ki bi lahko po potrebi bodisi sejal, branal, pulil peso, kultiviral, kosil in obračal seno itd. Pravi, da se bodo letos menda ogreli za njegov osnutek.

—o—

NA POSESTVU IN v šoli polje življenje. Iz dneva v dan. Sedaj se bo pravo delo šele začelo.

Ob vsestranski pomoči ljudske oblasti, ki bo letos, tako vsaj pričakujejo, izdatnejša kot doslej, se bo Kmetijsko posestvo v Poljčah še krepkeje razvijalo v poljedelsko-živinorejski smeri.

K temu bodo pripomogli prav vsi. Od upravnika Pačnika do svinjarice Eme. Mislim, da jim lahko verjamemo...

I. AUSEC

V torek, 10. t. m. od 12. do 15. ure so delavci podjetja »Sešir« v Škofji Loki volili nov 15-članski delavski svet. Kandidate so izbrali iz vseh oddelkov tovarne. Volitve so potekale zelo dobro in do dveh je volila že večina članov kolektiva. To je lep uspeh in dokazuje, da se je celoten kolektiv na ta dogodek temeljito pripravil. Mladina je iz svojih vrst izbrala 4 člane in se tako vključila v aktivno sodelovanje pri podjetju. Na sliki: delavci med volitvami — na desni Justin Dolinar iz Puštala, partizanski borec iz leta 1941, ki je v tovarni zaposlen že 15 let. Tudi sam je član delavskega sveta.

gorenjske bodiče

KER JE KONČNO le zasijalo sonce, sem se preteklo nedeljo odpravil na **Jošta**. Nemalo pa sem bil začuden, ko sem pred straniščem Smučarskega doma zagledal ob nočni posodi pekovski lopar za kruh. Tudi tu bi bilo, kot kaže, dobro organizirati »Teden čistoče«.

Domov grede z Jošta sem se ustavil še v **Cepuljah**, kjer so mi dali dva deci vode, čeprav sem zahteval vino. (Niso videli, da sem »Bodičar«). Šele na reklamacijo je gostilničarka prinesla nekoliko boljšo tekočino.

NEDELJA JE BILA in preostalo mi je še nekaj časa. Napotil sem se v **Kranj**, v tovarno, ki leži na desnem bregu Save, z namenom, da bi malo tarokiral, saj sem zvedel, da imajo v tej tovarni poseben klub tarokistov. Zdaj ga menda ni več. Pravijo pa, da je dobro delal, zlasti med delovnim časom. Za tako nepremišljeno igro sta bila dva premeščena na drugo delovno mesto, druga dva pa odpuščena. Toda eden izmed njih je bil takoj sprejet v Industrijsko šolo istega podjetja, kjer bo najbrže prenašal izkušnje na ostale tovariše.

Res škoda bi bilo, če bi ta dejavnost prekmalu zamrla!

KO PA SEM SE prihodnji dan zglasil pri prijatelju, ki stanuje v ulici Pod gozdom na **Jesenicah**, je bila že noč. Ko sem zavil iz Aljaževe ceste mimo vrtca, sem se znašel v ulici »egiptovske teme«. V komaj 200 metrov dolgi ulici sem naletel zgolj na tri mlade parčke, ki so nemo vzdihovali.

Čeprav so volivci že večkrat zahtevali razsvetljavo, še do danes niso uspeli. Znano pa je, da bo cesta dobila ime »Ulica vzdihljajev«.

PRIJATELJ MI JE povedal, da v **Žirovnici** zato ne obnovijo pevskega zbora »Svobode«, ker jim pridejo na pomoč pevci s pevovodjem javorniške »Svobode«. In to kadarkoli je treba. Prišli so tudi zadnjič, ko jih je obiskal »prevzvišeni« iz Ljubljane.

To je res kaj enostavna kooperacija!

IZ ŽIROVNICE do POLJČ ni bilo tako daleč, toda zelo nevarna pot. Skoraj bi bil padel v cestni jarek, ker je ograja že vsa pokončana, kot to vidite na sliki. Uprava za ceste bi lahko tudi sem prišla kdaj pogledat.

PO SNEŽNEM METEŽU sem jo mahnil v **Lesce** na kolodvor, kjer sem počakal vlak. Iz dolgega časa sem se tolažil s črno, »turško« kavo, ki je stala nič več in nič manj kot 45 dinarjev (z besedami: petinštirideset).

PRIZNAJTE MI, da sem bil po dolgi poti precej utrujen, tako da raznih drugih napak in »bodic« nisem več dojemal.

Zato vas danes pozdravljam z geslom: »Znižujmo cene!«

VAŠ »BODIČAR«

OTROŠKA PARALIZA

V Argentini so zaznamovali 49 novih obolenj za otroško paralizo in 8 novih smrtnih primerov. V tej deželi je za to boleznijo umrlo 142 otrok.

TABLETE PROTI KAJENJU

je izumil danski kemik Halvor Frederiksen. Z njimi se je ukvarjal dolga leta, dokler se mu končno ni posrečilo odkritje sestavin, ki omogočijo tudi ljudem s slabo voljo, da se lahko odvadijo kajenja. Neka tovarna farmacevtskih izdelkov je že začela s široko izdelavo tablet, ki jih bodo strastni kadilci kaj radi kupovali. Koliko bodo zalegle, pa bo pokazala šele praksa.

AUTOMAT ZA POŠTNE ZNAMKE

Med izumi sedanjega časa, je tudi automat za poštne znamke. Za sedaj ga imajo le v Washingtonu. Ko vržete denar in pade ven znamka, se iz zvočnika oglasi vljuden glas: »Hvala lepa, jaz sem prvi primer poenostavljenja poštne službe.«

9

Tu zagleda Marko ciganskega fantina, kako si prizadeva zlesti na njegovega najlepšega konja.

Jeza zgrabi graščaka, ko vidi, da se mu cigančič predrzne ukrasti pri belem dnevu njegovo najljubše blago iz zaprtega hleva. „Od kod si se pritepel?“ In gospod pograbi debelo palico ter z njo grozovito mahne, da cigana kri zalije in se s krikom zgrne na tla.

10

Hlapci priteko na krik mladca; skozi vrata pa stopi dolgin, stari cigan. Grozovito pogleda vse pričujoče, pobere krvavega cigančiča in odide. Na vratih se obrne in glasno spregovori: „Le ogledi me, grad in ti, gospod njegov! Ako se mojemu sinu ne zaceli rana, ki si mu jo naredil, pomnil me bodeš.“ To rekši s sinom v naročju naglo odide. Tudi ciganke je zmanjkalo.

Drugega dne ni bilo več ciganskih šotorov pod Kozjakom.

11

Odondod je minilo mnogo dni. Nekega dne je prijezdil na grad Kozjak vitez, star Markov znanec. Pove mu, da je Vitovec napadel cesarja in ga v Celju obstopil in sedaj cesar potrebuje pomoči kranjskih vitezov.

Marko je nerad zapustil svoj dom, najteže mu je bilo, pustiti sina samega. Vendar ni maral, da bi Kozjak, prvak stare rodovine, bil med zadnjimi, ki so cesarju obljubili izdatno pomoč.

12

Težko je slovo od doma in sina. Na grajskem dvorišču so se vsi zbrali k odhodu gospodarja. Marko je še zadnjič pobožal svojega sinka, ki ga je prepustil v varstvo svojemu čudaškemu mlajšemu bratu Petru in očetu Bernardu iz stiškega kloštra, da ga bode učil in vzrejal.

S pogledom je kozjaški gospod še enkrat objel ves svoj grad, zavihtel se je na konja in naglo odjezdil, hlapci pa za njim.